

Дневникъ

(стенографски)

на

XVII-то обикновено Народно събрание.

Четвърта извънредна сесия

64. заседание

София, сбота, 12 април 1919 година.

(Открито отъ подпрѣдседателя д-ръ И. Момчиловъ въ 4 ч. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Отъ 243 народни прѣдставители има разписани 188. Има нужното число присѣтстваващи, обявявамъ заседанието за открито.

(По списъкъ отсѣтствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Мехмедъ Джелалъ Абединъ, Константинъ Апостоловъ, Марчо Атанасовъ, Никола Атанасовъ, Щерю Атанасовъ, Иванъ Багаровъ, Христо Божики, Стоянъ Бошковъ, Христо Бояджиевъ, Тома Вълчевъ, Георги Генковъ, д-ръ Никола Георгиевъ, Дѣлчо Георгиевъ, Иванъ Гешовъ, Георги Голевъ, Василь Гулевъ, д-ръ Димитъръ Димитровъ, Василь Димчевъ, Стефанъ Дойчиновъ, Станю Златевъ, Иванъ х. Ивановъ, Миле Каралеевъ, Василь Карапанджовъ, Мехмедъ Кемалъ, Георги Кирковъ, Величко Кознички, Ангелъ Крушковъ, Дамянъ Лихарски, Тодоръ Лукановъ, Александъръ Малиновъ, Тодоръ Митевъ, Велю Недѣлковъ, Василь Николовъ, Маню Облаковъ, Паскалъ Паскалевъ, Александъръ Пенчевъ, Стефанъ Петковъ, Тодоръ Петровъ, Венедиктъ Поповъ, Георги Поповъ, Стефанъ Поповъ, Христо Радойковъ, д-ръ Василь Радославовъ, Коста Ранковъ, Христо Славейковъ, Нено Станевъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Якимъ Ушевъ, Исмаилъ Хакъ бей, Хашимъ бей, Хино Христовъ, Ююни Хюсеиновъ, Никола Шишковъ и х. Махмудъ Шукриевъ)

Постѣпило е едно питане отъ народния прѣдставителъ г. Никола Харлаковъ къмъ г. министъръ-прѣдседателя, относително плѣнницитѣ, на което г. министъръ-прѣдседателятъ ще отговори.

Пристѣпие къмъ разглеждане въпроситѣ, поставени на дневенъ редъ.

На първо мѣсто е трето четене на законопроекта за признаване права на индустриална концесия за минерални масла и тѣхнитѣ деривати отъ нафтошисти на Алфредъ Халидей Джексонъ и Чарлсъ Търнеръ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ В. Черневъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за признаване права на индустриална концесия за минерални масла и тѣхнитѣ деривати отъ нафтошисти на Алфредъ Халидей Джексонъ и Чарлсъ Търнеръ.

Чл. 1. Признаватъ се права на индустриална концесия: На Алфредъ Халидей Джексонъ и Чарлсъ Търнеръ, инженеръ, първиятъ отъ гр. Харогейтъ, а вториятъ отъ Ирламъ при Манчестеръ (Англия), английски подданици, за производство на минерални масла и тѣхнитѣ деривати

отъ нафтошисти въ запазенъ районъ отъ окрѣжитѣ: Софийски, Врачански и Кюстендилски.

Чл. 2. Ако най-късно до шесть мѣсеци отъ съобщаване рѣшението на Народното събрание концесионерътъ не внесе въ Българската народна банка прѣдвидения въ чл. 32 отъ закона за насърчение на мѣстната индустрия залогъ и не изпълни изискванията на чл. 33 отъ сѣщия законъ или изпълни послѣдното изискване, а не внесе залога, и обратното, той губи даденитѣ му концесионни права, залогътъ се конфискува, ако е внесенъ и районътъ се обявява отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда за свободенъ.

Чл. 3. Съобщаване рѣшението на Народното събрание на заинтересования става въ мѣсеченъ срокъ отъ влизането въ сила на настоящия законъ. Датата на настоящето съобщение на концесионера съ неизвестно мѣстожителство се счита денътъ слѣдъ трикратното подъ редъ обнародване на самото съобщение въ „Държавенъ вестникъ“.

Чл. 4. Подъ първоначални девизи се разбиратъ прѣдставенитѣ такива при искането на концесионнитѣ облаги. Залогъ 5% се внася върху цѣлата, посочена въ тия девизи (за машинария, здания, приспособления и пр.), сума.

Чл. 5. Концесионерното прѣдприятие се счита, че е турено въ пълно дѣйствие, щомъ си служи съ машини и работници, прѣдвидени въ чл. 22 отъ закона за насърчение на мѣстната индустрия и произвежда всички артикули, за които е дадена концесията. Ако следъ изтичането на законния за реализиране на концесията срокъ се констатира, че производството не обхваща всички артикули, Министерскиятъ съвѣтъ, по докладъ на министра на търговията, промишлеността и труда, основанъ върху мотивитѣ и рѣшенията на индустриалния съвѣтъ, обявява района за свободенъ по отношение непроежданитѣ артикули, а може, ако намѣри за нужно, като вземе въ съображение полезността на индустрията, вложенитъ въ нея капитали и реализираното производство, да намали района на дѣйствующето концесионирано прѣдприятие.

Чл. 6. Всичкиѣ придобити права на минни концесии въ индустриалния районъ оставатъ въ сила.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на трето четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Болишинство.

Слѣдва трето четене законопроекта за отнемане въ полза на държавата на незаконно придобититѣ имоти.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ В. Черневъ: (Чете)

ЗАКОНЪ

за отнемане въ полза на държавата на незаконно придобити имоти.

Членъ 1.

Незаконно придобити имоти сж:

1. Имотитъ, които обществени служители, включително министри и народни прѣдставители, сж придобили вслѣдствие или въ връзка съ извършено отъ тѣхъ прѣстѣпление или нарушение на служебна длъжностъ, както и чрѣзъ използване на своето служебно или политическо положение;

2. Имотитъ, които частни физически или юридически лица сж придобили: а) вслѣдствие или въ връзка съ извършено отъ тѣхъ прѣстѣпление; б) чрѣзъ използване на извършено отъ общественъ служител прѣстѣпление или нарушение на служебна длъжностъ; в) чрѣзъ пристрастно облагодѣтелствуване отъ страна на държавни органи.

3. Имоти, придобити чрѣзъ използване затруднението на пазара посредствомъ спекулации, забранени отъ законни разпоредби.

Членъ 2.

Незаконно придобититъ имоти се отнематъ и присъждатъ въ полза на държавата, безъ съ това да се засѣга правото за обезщетение на пострадалитъ отъ прѣстѣплението лица.

Членъ 3.

Незаконно придобититъ имоти се отнематъ и отъ наследницитъ и завѣтницитъ на лицето, което ги е придобило, както и отъ трети лица — приобретатели по безвъзмезденъ начинъ.

Членъ 4.

До доказване противното, считатъ се придобити по безвъзмезденъ начинъ, съ цѣль за укриване, и като такива се отнематъ въ полза на държавата, незаконно придобититъ имоти, прѣхвърлени върху съпруга, възходящи или низходящи сродници, братя сестри или низходящи отъ тѣхъ, сватове до трета степенъ включително и близки приятели.

Членъ 5.

Отъ приобретателитъ по възмезденъ начинъ незаконно придобититъ имоти се отнематъ само ако тѣ сж знаели или по обстоятелствата е трѣбовало да прѣдполагатъ, че сж придобити по незаконенъ начинъ.

Незаконно придобититъ имоти могатъ да се отнематъ и отъ добросъвестнитъ приобретатели само срѣщу заплащане на това, което тѣ сж брили за тѣхъ, заедно съ законната лихва.

Членъ 6.

Всѣко лице, заподозрѣно отъ сѣда въ незаконно забогатяване, е длъжно да прѣдстави смѣтка-декларация за имотното си състояние, щомъ му се поиска такава, като посочи въ нея подробно: всичкитъ си движими и недвижими имоти, гдѣ се намиратъ тѣ, кога сж придобити, както и основанията и срѣдствата за тѣхното придобиване.

Членъ 7.

Смѣтка-декларация трѣбва да се прѣдстави въ едно-мѣсеченъ срокъ отъ деня, въ който се получи поканата за това, а за лица, живущи въ чужбина, този срокъ е двумѣсеченъ.

Тѣзи срокове по уважителни причини могатъ да се удвоятъ.

Членъ 8.

Имотитъ на лице, което въ срока, прѣдвиденъ отъ прѣдходния членъ, безъ уважителни причини не прѣдстави поисканата му смѣтка-декларация, се считатъ незаконно придобити и се отнематъ въ полза на държавата.

По сѣщия начинъ се постѣпва и съ ония имоти, които не бждатъ посочени въ прѣдставената смѣтка-декларация, освѣнъ ако лицето докаже, че сж придобити прѣди 17 септемврий 1912 г.

Членъ 9.

Всѣко длъжностно лице, което въ кръга на своята служба узнае, че общественъ служител или частно лице притежава имоти, придобити по незаконенъ начинъ, е длъжно да съобщи за това незабавно въ надлежния апелативенъ сѣдъ, подъ страхъ на отговорностъ по чл. 437 отъ наказателния законъ.

При туй, доколкото това влиза въ кръга на службата му, то взема мѣрки за запазване и неотчуждаване на незаконно придобититъ имоти на заподозрѣното лице и съобщава за това на сѣда.

Членъ 10.

Производството на издирване незаконно придобититъ имоти и присъждането имъ въ полза на държавата се извършва отъ едно отдѣление на апелативнитъ сѣдилища, като първа инстанция, и отъ Върховния касационенъ сѣдъ, като втора инстанция.

Членъ 11.

Апелативнитъ сѣдилища дѣйствуватъ служебно или по съобщению на длъжностни или частни лица. Съобщението по възможностъ съдържа:

а) името, прѣзимето и мѣстожителството на съобщителя; б) името, прѣзимето и мѣстожителството на заподозрѣното лице; в) обстоятелствата, както и указание за възможнитъ доказателства, които подкрѣпватъ съобщението противъ заподозреното лице, и г) подписа на съобщителя.

Щомъ постѣпилото съобщение за незаконно забогатяване на извѣстно лице се намѣри отъ сѣда за основателно, прѣдседателътъ на сѣда назначава единъ отъ сѣдитѣ на отдѣлението за докладчикъ на дѣлото, който при нужда прави прѣдварително разслѣждане.

Ако слѣдъ направеното разслѣждане сѣдътъ признае, че съобщението е било недобросъвестно въ смисълъ на чл. 472 отъ углавното сѣдопроизводство, то съобщителътъ, по тѣжбата на заподозрѣното лице, се наказва по чл. 201. ал. 2 отъ наказателния законъ.

Членъ 12.

Членътъ-докладчикъ ръководи производството на дѣлото и извършва всички дѣйствия по издирване на имотитъ, придобити по незаконенъ начинъ.

За тая цѣль той изисква смѣтка-декларация отъ лицето, заподозрѣно въ незаконно забогатяване, разпитва подъ кѣтва свидѣтели и вѣщи лица, прави прѣтърсвания и изземвания и извършва провѣрки въ обществени или частни учрѣждения и лица.

Членътъ-докладчикъ може да възложи извършването на нѣкои отъ тѣзи дѣйствия на сѣдитѣ или сѣдебнитъ слѣдователи при окръжнитъ сѣдилища и на мировитъ сѣдци, ако е възпрѣпятствуванъ да извърши това самъ.

Извършването на прѣтърсвания и изземвания става по реда, прѣдвиденъ въ закона за углавното сѣдопроизводство.

Членъ 13.

При започване на издирването и при откриване на незаконно придобити имоти, членътъ-докладчикъ взема всички мѣрки за запазването и неотчуждаването имъ, като обща или частна възбрана, секвестъръ, изземване и други.

Членъ 14.

Органитъ на сѣдебнитъ, административни и военни власти, както и частни кредитни и други учрѣждения, дружества и лица, сж длъжни да даватъ съдѣйствие и да изпълняватъ исканията на сѣда и на членовѣтъ-докладчици, подъ страхъ на глоба до 20.000 л. или тъмниченъ затворъ до двѣ години, или и двѣтѣ наказания едноврѣменно, по усмотрѣнието на сѣда.

Постановленията на сѣда по този прѣдметъ се взематъ слѣдъ изслушване обясненията на лицето. Тѣ могатъ да се обжалватъ прѣдъ Върховния касационенъ сѣдъ въ 3-дневенъ срокъ отъ деня на произнасянето имъ, безъ това да спира събирането на глобата.

Касационниятъ сѣдъ се произнася въ седмодневенъ срокъ.

Постановленията се изпращатъ незабавно за изпълнение на прокурора при надлежния окръженъ сѣдъ.

Членъ 15.

Като събере всички свѣдѣния за имотното състояние на заподозрѣното лице и извърши необходимата провѣрка за произхода му, членътъ-докладчикъ внася дѣлото въ сѣда съ писменъ докладъ, за което се съобщава на заподозрѣното лице, ако е посочило точенъ адресъ въ прѣдѣлитъ на царството.

Членъ 16.

Слѣдъ съобщението на писмения докладъ, заподозрѣното лице може да даде писмени обяснения и да прѣдстави писмени доказателства въ 15-дневенъ срокъ отъ деня на съобщението.

Членъ 17.

Прѣдседателятъ на апелативния сѣдъ разпорежда незабавно за насрочване на постѣпилитъ дѣла, които трѣбва да се разгледатъ най-късно до единъ мѣсець отъ деня на внасянето на доклада.

За насрочване на дѣлата се обявява въ „Държавен вѣстникъ“, най-малко петнадесетъ дни прѣди деня на засѣданието, и се увѣдомява лицето за насрочванието на дѣлото му, съ призовка.

Неполучаването на призовката не спира разглеждането на дѣлото.

Членъ 18.

Въ сѣдебното засѣдание се прочита писмениятъ докладъ и се изслушватъ обясненията на заподозрѣния или повѣреника му и заключението на прокурора.

Допуща се само единъ повѣреникъ.

Членъ 19.

Само въ изключителни случаи, когато сѣдътъ намира за необходимо да събере нови данни отъ съществено за дѣлото значение, той може да отложи разглеждането му за не повече отъ 20 дни, ако събирането имъ не може да стане въ сѣщото засѣдание.

Членъ 20.

Рѣшението се написва въ протокола, подписва се отъ състава на сѣда и секретаря и се произнася въ публично засѣдание не по-късно отъ седемъ дни слѣдъ разглеждането на дѣлото.

Рѣшението трѣбва да бѣде мотивирано. Писмениятъ докладъ замѣства обстоятелствата на дѣлото въ него.

Членъ 21.

Рѣшенията на апелативнитъ сѣдилища могатъ да бѣдатъ обтѣжвани прѣдъ Върховния касационенъ сѣдъ отъ заподозрѣното лице и отъ прокурора въ петнадесетъ дневенъ срокъ, считанъ отъ деня на произнасянето имъ.

Въ въззивната жалба трѣбва да се посочатъ всички нови доказателства.

Членъ 22.

Върховниятъ касационенъ сѣдъ разглежда дѣлата по същество и по реда, прѣдвиденъ въ чл. чл. 15, 16, 17, 18, 19 и 20 отъ настоящия законъ.

Рѣшенията на Върховния касационенъ сѣдъ сѣ окончателни и не подлежатъ на никакво обтѣжване.

Членъ 23.

Окончателнитъ рѣшения се изпращатъ отъ прокуроритъ при апелативнитъ сѣдилища на финансовитъ власти за изпълнение.

Членъ 24.

Правото на държавата за отнемане на незаконно придобити имоти се погасява съ изтичане на петнадесетъ годишна давностъ.

Членъ 25.

Правото на държавата по този законъ обхваща случаитъ слѣдъ 17 септемврий 1912 г.

Членъ 26.

Производството по издирване незаконно придобити имоти и присъждането имъ въ полза на държавата се извършва независимо отъ углавното прѣслѣждане на заподозрѣното лице.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на трето четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва трето четене законопроекта за подпомагане на пострадалиитъ прѣзъ войната занаятчи.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь д-ръ В. Черневъ: (Чете)

„З А К О Н Ъ

за подпомагане на пострадалиитъ прѣзъ войната занаятчи.

Чл. 1. Отъ срѣдствата на държавното съкровище се отпуска на Българската централна кооперативна банка безлихвенъ заемъ отъ 20.000.000 л., погасяването на който да стане съ анюитети по 4.000.000 л., платими наведнажъ или на части прѣзъ всѣко второ шестмѣсечие.

Чл. 2. Изплащането на първия анюитетъ ще стане прѣзъ 1924 г.

Чл. 3. Отъ послѣдния анюитетъ ще се спаднатъ евентуалнитъ загуби отъ несъбираеми вземания.

Чл. 4. Заемътъ се прѣдназначаватъ изключително за подпомагане на пострадалиитъ прѣзъ войната занаятчи.

Чл. 5. Кредитиранитъ занаятчи ще плащатъ антисипационна годишна лихва съ 3% по-долу отъ скотовия процентъ на Българска народна банка, безъ обаче размѣрътъ на лихвения процентъ да надминава четири на сто (4%).

Чл. 6. Отъ плащанитъ лихви се образува специаленъ фондъ при Българската централна кооперативна банка за покриване евентуалнитъ загуби отъ заема.

Чл. 7. Българската централна кооперативна банка открива на популярнитъ банки и на кооперативнитъ занаятчийски сдружения особенъ кредитъ, при лихвенъ процентъ опрѣдѣленъ въ чл. 5, за раздаване на кооперативитъ-занаятчи, които сѣ признати за пострадали прѣзъ войната.

Чл. 8. Популярнитъ банки отпускатъ отъ разрѣшения имъ особенъ кредитъ и на ония пострадали прѣзъ войната занаятчи, които не сѣ тѣхни членове и мѣстожителството имъ се намира въ района или вънъ отъ района на сѣщитъ банки.

Чл. 9. Въ центрове, където нѣма популярни банки, докато се основатъ такива, кредитирането на занаятчийскитъ които не сѣ членове на кооперативни сдружения, ще става чрѣзъ клоноветъ на Народната и Земледѣлската банки, като кореспонденти на Българската централна кооперативна банка.

Чл. 10. За приложение на настоящия законъ дирекцията на Българска централна кооперативна банка изработва правилникъ, който влиза въ сила слѣдъ одобренieto му отъ министра на финанситъ.

К. Сидеровъ: Искамъ едно обяснение по този законопроектъ.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Имате думата.

К. Сидеровъ: Азъ моля г. министра на финанситъ . . .

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Нали увеличихме сумата?

К. Сидеровъ: Искамъ да зная, дали въ правилника ще бѣде уреденъ този въпросъ, за който сега ще попитамъ. Какъ мислите Вие, напр., по въпроса за поржчителството? Хората, които ще могатъ да се ползватъ отъ този законъ, да сключватъ заеми, ще бѣдатъ ли подчинени пакъ на ония наредби въ банкитъ съ двама поржчители и т. н., или ще има нѣкакъвъ другъ специаленъ редъ?

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Понеже този въпросъ не е специално уреденъ, остава да се издаде специална наредба по административенъ редъ.

К. Сидеровъ: И азъ това искамъ да зная сега: Вие какъ мислите, ще се подчиняватъ ли тия хора на оная наредба въ банкитъ, да има двама поржчители, или по-лесно ще могатъ да взематъ заеми съ единъ поржчитель или безъ поржчитель?

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Сега, щомъ този въпросъ остава откритъ, трѣбва да имаме вѣра въ ржководителитъ на нашето кооперативно дѣло, че ще се спратъ на

една формула, която да може да задоволи нуждите по-лесно.

А. Коновъ: Съ правилникъ ще се уреди това.

К. Сидеровъ: Съ правилникъ ли?

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Да.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които прие-
матъ на трето четене прочетения законопроектъ, моля, да
си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва трето четене законопроекта за даване право
на Министерския съвѣтъ да отмѣни закона за търго-
вията съ външни платежни срѣдства, вземания и кредити.
Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ В. Черневъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за даване право на Министерския съвѣтъ да отмѣни за-
кона за търговията съ външни платежни срѣдства, взе-
мания и кредити.

Членъ единственъ. Прѣдоставя се на Министер-
ския съвѣтъ да спре дѣйствието на закона за търговията
съ външни платежни срѣдства, вземания и кредити, ко-
гато той намѣри това за нужно.“

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които прие-
матъ на трето четене прочетения законопроектъ, моля, да
си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва първо четене прѣдложението отъ земледѣл-
ската парламентарна група за обезщетяване уврѣденитѣ
земледѣлски стопанства при реквизиране работния имъ
добитѣкъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ В. Черневъ: (Чете)

„ПРѣДЛОЖЕНИЕ

отъ земледѣлската парламентарна група за обезщетяване
уврѣденитѣ земледѣлски стопанства при реквизиране ра-
ботния имъ добитѣкъ.

Г. г. народни прѣдставители, извѣстно ви е, че рекви-
зиранитѣ работенъ добитѣкъ: волове, коне и пр., за нуж-
дитѣ на армията ни бѣ оцѣняванъ отъ надлежнитѣ ко-
мисии рѣдко споредъ дѣйствителната пазарна цѣна и по-
вишение, създавана отъ самата реквизиция. Повечето ре-
квизиционни комисии, никъждѣ, дори въ съставъ произво-
ленъ, имайки прѣдъ видъ само интереситѣ на хазната, сѣ
опрѣдѣлили цѣни много по-низки на противъ пазарнитѣ,
а нѣкъждѣ дори добитѣкътъ е билъ оцѣняванъ, слѣдъ като
е билъ приетъ и работено съ него повече отъ мѣсець
врѣме. Очевидно е, че въ таквато и тѣмъ подобни слу-
чайи стопанитѣ сѣ били оцѣнявани. Това е станало най-
вече прѣвъ първитѣ четири мѣсеца на реквизицията. Не
стига това, но и изплащаната на много мѣста сѣ закъснѣ-
вали и съ това е причинявано нова и още по-голяма
врѣда на стопанствата. Пазарната цѣна бърже, всѣки
дневно дори, е расла и въ момента на изплащането тя
далечъ е надминавала опрѣдѣлената оцѣнка при момента
на реквизирането, и стопанитѣ, комуто е реквизиранъ
добитѣкъ, когато му е изплащанъ, за да си го купи отъ
пазара, трѣбвало е да доплаща още 50%, 100%, 200% и пр.
повишения, а справедливо е тая тежестъ на повишението
да легне върху държавата, защото тя не е изпълнила
законното си обязательство, да изплати добитѣкъа въ брой
още при изземването му отъ стопанина.

Справедливо и въ духа на съответнитѣ законополо-
жения е, прочее, уврѣденитѣ така стопанства по вина на
държавата да бѣдатъ обезщетени отъ самата нея чрѣвъ
едно процентно повишение за ненаврѣменно изплащания
работенъ добитѣкъ. Това се призна и отъ бившия фи-
нансовъ министъръ въ отговора му на едно наше питане
въ Камарата по тая въпросъ.

Поради всичко това, г. г. народни прѣдставители, ние,
вървайки, че изразяваме и вашето желание, да се не
уврѣжда чрѣзмѣрно земледѣлското стопанство, което е
основата на самото ни държавно стопанство, ние ви прѣд-
лагаемъ отъ страна на земледѣлската парламентарна група
настоящото прѣдложение за обсъждане и приемане.

Прѣдложили: Ив. Х. Ивановъ, Т. Вълчевъ, К. Недѣл-
ковъ, Ст. Коларовъ, Д. Поповъ, К. Торлаковъ, Ст. Омар-
чевски,

Поддържае това прѣдложение: Ст. Шиваровъ, Д. Не-
дѣлковъ, Г. Занковъ, З. Ангеловъ, А. Гайдаджиевъ, Ст.
Момчевъ, Д. Теневъ, М. Облаковъ, А. С. Пенчевъ, Хр. Ра-
дойковъ, Ал. Димитровъ, Д. Монева, И. Колевъ, Хио
Христовъ, Н. Атанасовъ, Ст. Златевъ, Д. Георгиевъ, Л.
Лазаровъ, Хр. Янковъ, М. Ничовъ, Ал. Радоловъ, А. Кун-
далевъ, Ив. Костовъ, Д. Я. Кротневъ, Н. Атанасовъ, Ганчо
Георгиевъ, Ал. Ботевъ, Бешко Дуновъ, Хр. Божички, Ив.
Желевъ, С. Георгиевъ, М. Атанасовъ, М. Петровъ, Д. Ив.
Лихарски, Ал. Механджийски, К. Пастуховъ, А. Цанковъ,
Ю. Рашевъ и Рашко Маджаровъ.

„ПРѣДЛОЖЕНИЕ

за обезщетяване уврѣденитѣ земледѣлски стопанства при
реквизиране работния имъ добитѣкъ.

Чл. 1. На всички стопани, на които е реквизирано ра-
ботенъ добитѣкъ (волове, крави, биволи, биволици, коне,
кобили, магарета, катѣри и мулета) отъ 10 септемврий
1915 г. до деня на демобилизацията и не имъ е изплатено
веднага, държавата плаща обезщетение за закъснѣнието.
Това обезщетение се прѣсѣмта върху реквизираната стой-
ностъ на добитѣкъа, както слѣдва: за септемврий, октом-
врий, ноемврий и декемврий 1915 г. по 15% мѣсечно, а за
всички други по-нататѣшни закъснѣния по 10% мѣсечно
до деня на изплащането.

Забѣлѣжка. Отъ такива обезщетения се ползуватъ
и стопанитѣ, на които сѣ реквизирани кола, каруци и
конски хомоти.

Чл. 2. Не се ползуватъ отъ горнитѣ повишения тър-
говци и други лица, които сѣ прѣкупували отъ населе-
нието добитѣкъ и сѣ го прѣдавали на разнитѣ комисии“.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата
г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Г. г. народни прѣдстави-
тели! Прѣдложението, тъй както сѣ прави отъ нѣкои
г. г. народни прѣдставители, е за мене неприемливо. То
би обрѣменило чрѣзмѣрно държавата, вънъ отъ неиз-
вѣстността, въ която се намирамъ, да мога въ тази ми-
нута да опрѣдѣля точно цифрата, на която би се качила
сумата, която се иска по това законодателно прѣдложе-
ние. Въмсто него азъ бихъ приелъ слѣдующата редакция:
„Земледѣлскитѣ стопанства, на които работнитѣ добитѣкъ
не е билъ поврнатъ при демобилизацията, получаватъ
отъ държавата или други подобенъ добитѣкъ въ замѣна
или, ако това е невъзможно, една парична помощъ, раз-
мѣрътъ на която ще се опрѣдѣли отъ една специална ко-
мисия, назначена при Министерството на финанситѣ. За
тази цѣль на министра на финанситѣ се отпуска единъ
кредитъ отъ 10 милиона лева“. Ако г. г. вносителитѣ въз-
приематъ прѣдложението, което азъ правя, бихме мо-
гли веднага да го прѣкараме на първо и второ четене и
да стане законъ. Но прѣдложението въ формата, въ която
то е внесено, за мене, още единъжъ заявявамъ, е не-
приемливо.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата
г. Александъръ Радоловъ.

А. Радоловъ: Г. г. народни прѣдставители! Както г. ми-
нистрътъ на финанситѣ иска да се измѣни нашето прѣд-
ложение, нѣма да се направи почти нищо и се измѣня
самата основа на прѣдложението. Ние искаме обезщете-
ние на стопанствата не заради друго, а заради туй, защото
реквизирани волове, да допуснемъ, за 500 л. чифта, слѣдъ
къждѣ два, къждѣ петъ, къждѣ десетъ, къждѣ повече мѣсеци, и
далечъ вече цѣната, която добитѣкътъ имаше въ деня
на плащането, не отговараше на цѣната, по която е ре-
квизиранъ отъ стопанствата. Тѣй, напр., ако нѣкому бѣха
реквизирани волове да допуснемъ, за 500 л. чифта, слѣдъ
една година съ тѣзи 500 л. то не можеше да купи чифтъ
волове, който му бѣше необходимъ, не можеше да вземе
даже единъ волъ. Той бѣше принуденъ въ такъвъ слу-
чай да търси други срѣдства, да залага имоти, да взема
пари съ лихви, само да си набави нужния му добитѣкъ.
И това именно, съ което държавата е станала причина
да се оцѣтятъ земледѣлскитѣ стопанства, ние искаме да
имъ се плати. Причината за туй не сѣ стопанствата, за-
щото е установено е отъ закона, че когато се реквизи-
ра добитѣкъ, държавата трѣбва веднага или въ единъ
много краткъ срокъ, който да не надминава двѣ сед-
мници или единъ мѣсець, да го плати. Въ всѣки случай,
ако паметьта ми не ме лъже, установено е веднага пла-
щането на добитѣкъа. Сега, не по вина на земледѣлскитѣ
стопанства, това изплащане е закъснѣло. То е закъснѣло

по вина на надлежните реквизиционни чиновници, на надлежните финансови власти и бирниците, които сж задържали сумата. Но, казвамъ, това не е по вината на земеделският стопанства, а на държавата, защото ако тя има чиновници, които не сж изпълнили дълга си като такива, тя трѣбваше да ги уволни. Държавата не ги уволнява, тя ги оставя, значи тя поема тежестта на тѣхните грѣшки, на тѣхните провинения. И щомъ като тя я поема, тя е длъжна да плати оная щета, нанесена на стопанствата. И именно за тая щета ние апелираме да се плати. Ето защо ние, при всичкото си желание да се разберемъ съ г. министра на финанситѣ, виждаме, че предложението, което той ни прави тукъ, далечъ не отговаря на нуждитѣ на самитѣ стопанства и на щетата, която държавата е нанесла чрѣзъ своитѣ финансови органи на отдѣлни земеделски стопанства, защото 10 милиона лева не сж въ състояние да заплатятъ почти никаква щета. Заради туй, нека законопроектъ бѣде приетъ по принципъ и да отиде въ финансовата комисиия, дѣто да се види какво може да се направи. Въ всѣки случай, ако това не се възприеме, азъ смѣтамъ, че стоенето на нашитѣ министри става проблематично.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! По този поводъ искамъ да обърна вниманието на г. министра на финанситѣ върху двѣ точки отъ закона за реквизицията. Въ чл. 8 на този законъ, ако паметъта ми не ме лъже, е казано: „Прѣдметитѣ, които по случай на мобилизация държавата реквизира, се оцѣняватъ по реалната стойностъ въ момента на реквизирането“. Никаква принадена стойностъ вслѣдствие на мобилизацията не се взема подъ внимание, защото то е единъ cas de force majeure, който еднакво ошетенява и частното лице, и държавата, и затуй въ закона е постановено, че ще се заплати само реалната стойностъ, или пазарната, както ме поправятъ, въ момента на реквизирането.

А. Радоловъ: И въ момента на реквизирането да се плати.

М. Такевъ: Право е предложението, което се прави отъ тукъ (Сочи земеделската група) чрѣзъ законъ да се измени това. Както тѣ процедираатъ, е много правилно и ние можемъ да измѣняваме. Другъ е въпросътъ, ако г. министърътъ на финанситѣ намира, че нѣма срѣдство и посочи онзи пътъ, чрѣзъ който можемъ да излѣземъ отъ това положение — да запазимъ достатъчно фиска, но и да не ошетимъ извънредно стопанитѣ на тия реквизирани добитѣци.

Обаче ако г. министърътъ на финанситѣ се заинтересува, той ще намѣри тамъ, въ своето министерство, единъ доклад на единъ високъ държавенъ сановникъ отъ Русе, който е докладвалъ въ Министерството на финанситѣ и въ дирекцията, че реквизиранитѣ прѣдмети въ Русенския районъ сж оцѣнени точно по стойността имъ въ момента на реквизирането имъ и трѣбвало да се заплати милионъ, два, три. Вслѣдствие не знамъ кой издѣйствувалъ дирекцията да назначи една административна комисиия, която, дошла тамъ, прави нова оцѣнка, като има прѣдъ видъ моментитѣ, които прѣживява страната, че има увеличения по всички направления на стойноститѣ въ страната. И така държавата е била принудена да заплати нѣколко милиона лева повече за прѣдмети, за които, по чл. 8 отъ закона за реквизицията, е трѣбвало да плати само тѣхната реална стойностъ. Азъ обръщамъ вниманието на г. министра на финанситѣ да провѣри този фактъ у себе и въ дирекцията, за да види, че е платено мимо съществуващитѣ закони въ страната.

Това предложение, което днесъ ни се прави отъ земеделската група, може да прѣтърпи една корекция и да се подобри. Азъ имамъ оплаквания отъ стопани на добитѣкъ и на кола, които сж си намѣрили добитѣка и колата и си сж ги искали да ги получатъ, обаче тамъ, на мѣстото, властитѣ, които сж ги раздавали, не имъ ги давали, защото било казано, че тѣ ще се продаватъ. На менъ, който ида съ разписка, че имамъ реквизиранъ таквъ добитѣкъ и този е мой добитѣкъ — прѣдставямъ си документитѣ, че безспорно е мой — трѣбва да ми се върне, вмѣсто да ми се заплаща стойността му. Такива бѣха разпорежданията, щомъ добитѣкъ е живъ и колата налице. А такива случаи имало много. Даже е имало неприятности въ нѣкои комисиии, когато човѣкътъ си плаща вола, иска да си го изтегли и не му го даватъ. Та искамъ да обърна вниманието на г. министра на финанситѣ, че трѣбва да се из-

даде една наредба: когато реквизиранитѣ добитѣкъ и кола — сега една кола струва нѣколко хиляди лева, а тогава бѣше оцѣнена за 200—300 л., и за това прѣдложението е право и справедливо — бѣдатъ познати отъ стопанина имъ и иска да му се дадатъ, нека му се дадатъ, нѣма защо да ги продаваме на търгъ и да му плащаме 200 л., когато той сега трѣбва да даде 10 хиляди лева, за да си купи една кола. Прочее, трѣбва да се обърне внимание на тия комисиии, които продаватъ тѣзи прѣдмети, да поврѣщатъ въ натура на хората, които си ги познаятъ, добитѣка, колата, въобще прѣдметитѣ, които сж реквизирани.

Колкото се касае до сумата, която ще трѣбва да се плати, азъ не съмъ правилъ смѣтка каква е, но ми се струва, че между г. министра на финанситѣ и прѣдложителитѣ може да се постигне извѣстно съгласие, но това не може да стане сега въ засѣданieto на Камарата, а въ комисиията и затуй предложението трѣбва да отиде въ комисиията. Ще бѣде добръ, разбира се, ако не се ошетятъ никакъ стопанитѣ, но и да не бѣде държавата обрѣменена съ нѣколко стотини милиони, защото дѣйствително единъ день тя ще се намѣри въ невъзможностъ да заплати това, което днесъ можемъ да дадемъ.

Тѣзи три забѣлки, като се има прѣдъ видъ особено едната, да се дадатъ съответнитѣ административни разпореждания да се даватъ на хората реквизиранитѣ прѣдмети въ натура, заявявамъ, че ще бѣде добръ да приемѣ предложението по принципъ и да го пратимъ въ комисиията, и тамъ да може да се дойде до едно споразумѣние, защото дѣйствително има голѣми неправди въ това отношение и много се оплакватъ хората отъ нѣмае въ възможностъ днесъ, при тия баснословни цѣни, да си купятъ добитѣкъ. Днесъ ми казаха, че два вола сж се продали за 24 хиляди лева.

И. Кирковъ: А прѣди 4 години сж били реквизирани за 300—400 л.

М. Такевъ: Дѣйствително, днесъ е невъзможно човѣкъ да си набави единъ чифтъ работенъ добитѣкъ, за да обработва своитѣ ниви.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Илия Георговъ.

И. Георговъ: Г. г. народни прѣдставители! Тази твърдѣ продължителна война извика едно извънредно голѣмо консомирание на добитѣкъ. Това едно. Друго. Вслѣдствие недоброто гледане на добитѣка, ние се лишихме отъ много работенъ добитѣкъ и днесъ нашето народно стопанство е поставено прѣдъ една голѣма проблема — какъ ние ще възстановимъ разплодни и работния добитѣкъ. Тази именно проблема би трѣбвало да накара г. министра на финанситѣ да бѣде по-отстъпчивъ по този въпросъ. Не се намираме тукъ само прѣдъ въпроса, че сж направени извѣстни неправди, че сж допуснати несправедливости при изплащането на реквизирания добитѣкъ. Българската държава би трѣбвало да се погрижи да даде възможностъ на земеделцитѣ да възстановятъ своя работенъ добитѣкъ. По тая причина азъ мисля, че предложението, което се прави отъ земеделската група, е много основателно. Ще трѣбва да се даде онова обезщетение, за което се претендира въ това отношение, за да се даде възможностъ да могатъ да се възстановятъ ония срѣдства, които сж необходими, за да можемъ ние да запазимъ нашето земеделско производство, както и нашето скотовѣдство. Тукъ се изтъкнаха извънредно голѣми цѣни на добитѣка. Поскупването на говеждия добитѣкъ е едно общо явление въ цѣла Европа и въ цѣлия свѣтъ, поради това, че почти всички държави взеха участие въ тая война. Ние, значи, не ще можемъ да възстановимъ нашия разплоденъ и работенъ добитѣкъ, освѣнъ ако обезщетимъ земеделцитѣ, колкото е възможно повече, за реквизирания добитѣкъ. Съ една дума, азъ искамъ да кажа, че този въпросъ е извънредно важенъ и че предложението ще трѣбва да се прати въ комисиията, дѣто да може да се обсъди все-странно и дѣто ще трѣбва правителството да вземе въ съображение всичкитѣ данни, всичкитѣ нужди, за да може да се помогне на главния нашъ поминѣкъ, именно на земеделското производство и на нашето скотовѣдство.

Затова азъ апелирамъ, искамъ, щото това предложение да се прати въ комисиията; може утрѣ прѣди обѣдъ комисиията да го разгледа и слѣдъ обѣдъ да бѣдемъ съзирани.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Стоянъ Омарчевски.

С. Омарчевски: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдложението, което се разисква сега, не за пръв път се разисква въ тая Камара. То бѣше внесено още въ втората редовна сесия, ако се не лъжа, по инициатива на земеделската парламентарна група и бѣше разисквано веднѣж тукъ, ходи веднѣж въ комисията, и биръ-даа не излѣзе отъ тамъ. Въ началото на тази сесия, ако се не лъжа, слѣдъ коледнитѣ празници, туй прѣдложение бѣше разисквано въ единъ широкъ кръгъ народни прѣдставители, които изхождатъ отъ партията на блока, които съставляватъ днесъ правителството, и туй законодателно прѣдложение бѣше прието въ тази форма, въ която ни се прѣдлага и въ която ни се прочете тукъ отъ г. докладчика. Азъ, като поддържамъ основателността на туй прѣдложение, като лице, което се е подписало на прѣдложението, и отъ името на групата, къмъ която се числя, заявявамъ ви, че ние ще гласуваме само за това прѣдложение, а не и за поправката, която ни се внася отъ г. министъра на финанситѣ въ този частъ, защото оная редакция, която дава г. министръ на финанситѣ, далечъ не може да отговори на оная нужда, която цѣли да задоволи проектътъ именно така, както се внася тукъ отъ вносителитѣ. Заради това азъ моля да отиде този проектъ въ комисията, тамъ да се разисква и въпросътъ да се разрѣши по законодателенъ редъ, а не чрѣзъ нѣкакъвъ си правиликъ или чрѣзъ нѣкаква наредба, която да се даде въ рѣшитѣ на министъра на финанситѣ или на нѣкаква комисия, която ще разглежда по този или онзи начинъ, по свое усмотрѣние, както намѣри за добръ. Съ една рѣчь, искамъ материята за плащане обезщетение на уврѣденитѣ земеделски стопанства да бѣде уредена по законодателенъ редъ, съ законъ, а ние ще гласуваме, както казахъ, само за проекта, който е прѣдложенъ тукъ на първо четене, а не за нѣкаква друга наредба и редакция, която ни прѣдлага г. министръ на финанситѣ. Нека прѣдложението да отиде въ комисията.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министръ на финанситѣ.

Министръ д-ръ С. Даневъ: Виждамъ, че има още мнозина записани да говорятъ. Ако е възможно, моля да се съкратятъ дебатитѣ. Азъ заявявамъ отъ своя страна, че нѣмамъ нищо противъ прѣдложението да отиде въ комисията. Ако азъ още отсега правя своето прѣдложение, то е за да ускоря разглеждането му. Ако г. г. инициаторитѣ и вносителитѣ на прѣдложението настояватъ да отиде то въ комисията, азъ по начало нѣмамъ нищо противъ, тъй щото излишно е, мисля, да се дебатира.

Обаждатъ се: Да се гласува.

Министръ д-ръ С. Даневъ: Нека се приеме на първо четене и да отиде въ комисията.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има записани още двама души. Слѣдъ изявлението на г. министъра на финанситѣ, записанитѣ желаятъ ли да говорятъ?

Х. Янковъ: Отказвамъ се.

П. Чорбаджиевъ: Азъ искамъ думата.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Садж Мехмедовъ.

С. Мехмедовъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдложението, което е на разискване, заслужа особеното внимание на просвѣтеното Народно събрание, . . .

Нѣкой отъ групитѣ на блока: Хайде сега! . . .

С. Мехмедовъ: . . . защото това е едно прѣдложение, съ което можемъ да направимъ едно добро дѣло на цѣлия народъ. Не трѣбва да отричаме едно обстоятелство, че реквизиционнитѣ комисии сѣ вършили извѣстни неправди и противозаконни дѣйствия, за които не трѣбва да отговаря или да носи врѣдитъ самото население, което е било всѣкога готово да изпълни това, което изисква държавата. Г. Такевъ е правъ, като казва, че съгласно чл. 8 отъ закона за реквизицията, прѣдметитѣ се оценяватъ тогава, когато се реквизиратъ. Питамъ азъ г. Такева: ако гѣзи комисии, съгласно сѣщия законъ, трѣбваше въ опрѣдѣленъ срокъ да платятъ на ония стопанства, които сѣ дали своитѣ най-цѣнни прѣдмети, за да си послужатъ държавата съ тѣхъ, и сѣ се притекли на помощъ на държавата въ най-критически врѣмена, ако тия комисии сѣ не-

хайствували и не сѣ изплатили, не сѣ доплатили наврѣмето, питамъ сега кѣдѣ е *raison-d'être*-а, когато държавата — понеже реквизиционнитѣ комисии прѣдставляватъ държавата, тѣ сѣ делегирани отъ държавата да дѣйствуватъ — върши вина, прѣстъпление или нейнитѣ органи не дѣйствуватъ въ кръга на закона, трѣбва ли тия жители, които сѣ дали добитѣка си, земеделци и граждани, между които знаете, че има такива, на които отъ години, отъ балканската война имъ сѣ реквизирували нѣща и не сѣ изплатени — питамъ азъ, въ дадения случай кѣдѣ е законътъ или чл. 8, или ония членове отъ закона за реквизицията, които задължаватъ органитѣ на държавата да дѣйствуватъ добросъвестно и наврѣме да изплащатъ реквизираното? Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ е доста сериозенъ, и азъ мисля, че въ дадения случай държавата, която е направила голѣми жертви — вие знаете, че държавата съ войни и по разни политически съображения направи милиарди дългове — ако, казвамъ, държавата въ дадения случай се притече и изпълни едни законни и справедливи наредби и поиска да тури редъ и да даде правда на ония, които сѣ били полезни на държавата въ най-критическитѣ врѣмена, питамъ азъ, какво губи тя въ дадения случай? Безспорно, държавата пакъ ще си вземе паритѣ, защото тия пари, които ще даде тя, ще бѣдатъ раздадени на населението. Прѣди нѣколко дни ние одобрихме единъ бюджетъ, който прѣдвижда двойни и тройни тежести за населението, и затова, г. г. народни прѣдставители, трѣбва да бѣдемъ доста внимателни въ дадения случай. Туй прѣдложение, споредъ моето схващане, трѣбва още сега, колкото е възможно по-бързо, да се приеме и на второ четене и слѣдъ второто четене може да отиде въ комисията, защото азъ не зная — г. министръ-прѣдседателътъ ще каже своята дума — ще имаме ли утрѣ засѣдание или не. Ако нѣмаме утрѣ засѣдание, значи, ще трѣбва сега да приемемъ туй прѣдложение на второ четене. Азъ съмъ подписалъ това прѣдложение, познавамъ отблизо работата и ви увѣрявамъ, че болшинството отъ населението въ Русенско, Шуменско, Варненско отъ мюсюлманско въроизповѣданіе до денъ днешенъ не е получило нито стотинка. Не казвамъ, че и отъ българитѣ нѣма такива, но сравнително мюсюлманитѣ сѣ повече, защото българитѣ стоятъ по интелектъ по-високо, иматъ сношения съ по-интелигентни хора и намиратъ срѣдство да търсятъ правата си. Затова не е злѣ туй прѣдложение да бѣде прието и мисля, че Народното събрание въ послѣдното свое засѣдание ще изврши една много справедлива и правова работа. Азъ ходатайствувамъ да се приеме прѣдложението, както е внесено отъ групата, отъ вносителитѣ, и моля г. министъра да се съгласи да не се прави онази поправка и слѣдъ второто четене прѣдложението да отиде въ комисията. Ако имаме утрѣ засѣдание, то ще бѣде прието на трето четене, ако ли нѣмаме, всичко отива на вѣтъра.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Панайотъ Чорбаджиевъ.

П. Чорбаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдложението е повече, отъ приемливо, не може да става споръ върху това, обаче, за голѣмо съжаление, то иде много късно. Това прѣдложение трѣбваше да прѣдшестува много други закони, защото, вслѣдствие реквизицията, сѣ пострадали многобройни стопанства. Както виждате, ние сме вече въ края, при закриване на сесията. Споредъ думитѣ на г. министръ-прѣдседателя, днесъ се закрива сесията и мнозина, да не кажа повече отъ половината, народни прѣдставители си заминаха. Днесъ, въ този съставъ, ние нѣмаме кворумъ и азъ питамъ г. министръ-прѣдседателя какъ ще можемъ да гласуваме каквото и да било прѣдложение при този си съставъ. Всѣко наше дѣйствие ще бѣде незаконно.

И. Симеоновъ: Слѣдъ като изпѣдихте вашитѣ приятели, за да нѣма кворумъ, за да не mine законътъ за конфискацията, вие сега говорите за кворумъ.

П. Чорбаджиевъ: Не се тревожете. Отправете този укоръ къмъ вашитѣ хора, които сѣ длѣжни да стоятъ тукъ, а не ние — ние не сме длѣжни. (Възражение отъ групитѣ на блока)

И. Симеоновъ: Вие изпѣдихте вашитѣ приятели.

П. Чорбаджиевъ: Вие стойте тукъ, вие, които искате да законодателствувате, които искате законность въ тази страна. Ако е за викане, азъ зная повече да викамъ. Осѣдете земеделцитѣ, които напуснаха своитѣ постове и си

заминаха и днес искат да им се гласува едно такова законодателно предложение. Никого не можете накара насила да стои тук. Азъ стоя за себе си като народен представител. Въ този момент, като няма кворумъ, азъ апелирамъ къмъ г. председателя, къмъ г. г. министритъ, да кажатъ, може ли да законодателствуваме?

И. Симеоновъ: Къдъ сж либералитъ? Едни сж отишли при Радославова, нали?

П. Чорбаджиевъ: Азъ Ви говоря. Съ викове нищо не може да се постигне.

И. Симеоновъ: Вие повече викате отъ мене.

П. Чорбаджиевъ: Въ моята градина камъни не падатъ.

И. Симеоновъ: Нито пъкъ въ моята ни най-малко.

П. Чорбаджиевъ: Не може и дума да става за гласуване, защото присъствуватъ 53 души народни представители. Прочетете ги. Ако дойдатъ и други народни представители, то е другъ въпросъ.

И. Симеоновъ: (Къмъ председателствующия д-ръ И. Момчиловъ) Повикайте депутатитъ либерали, или да взематъ участие въ заседанието, или имъ отнемете възнаграждението за днешното заседание. Какви сж тѣзи мошеници?

П. Чорбаджиевъ: Моля, моля!

И. Симеоновъ: Да, между либералитъ има много мошеници.

П. Чорбаджиевъ: Моля, моля!

А. Цанковъ: И стачка започнахте вие, радославиститъ, да правите.

П. Чорбаджиевъ: Всѣки за себе си. Вашитъ приятели Януловци ги няма тамъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Аманъ отъ Васъ!

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Т. Теодоровъ: Понеже няма нужния кворумъ, моля, дайте отидѣхъ.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Дѣйствиелно, няма нужния кворумъ, но това предложение е отъ такова естество, че и безъ кворумъ може да се гласува. Азъ бихъ ви молилъ да го гласувате, но за да дойдатъ и други нѣкои народни представители, ще дамъ отидѣхъ.

Давамъ 5 минути отидѣхъ.

(Слѣдъ отидѣхъ)

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Засѣданието продължава.

Ще пристѣпимъ къмъ гласуване на предложението.

П. Чорбаджиевъ: Азъ пакъ заявявамъ и моля, г. председателю, да проверите, че няма кворумъ.

Отъ земледѣлската група: Има кворумъ.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Заедно съ г. г. министритъ имаме 80 души народни представители, значи, имаме кворумъ.

П. Чорбаджиевъ: 3 по 80 сж 240. Трѣбва да бѣдатъ 82.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Народнитъ представители сж 240. Една трета сж 80, значи, имаме кворумъ.

П. Чорбаджиевъ: Азъ моля г. председателя да обяви колко души народни представители има въ залата.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: 80 души има въ залата.

П. Чорбаджиевъ: Добръ тогазъ. (Възражение отъ групитъ на блока)

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на първо четене прочетения законопроектъ, за да

отиле въ комисията, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва първо четене на рѣшението за уволнение на администраторитъ при Българската земледѣлска банка Д. Пиронковъ, И. Пискулиевъ и М. Синигерски.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ В. Черневъ: (Чете)

„До председателя на Народното събрание.

„Господине председателю, управителниятъ съвѣтъ на Българската земледѣлска банка се е провинилъ въ нехайство спрямо интереситъ на банката, които е поставенъ да пазѣ, като е допусналъ да се извършатъ отъ фаворизирани чиновници или прѣко отъ самия него слѣднитъ работи:

1. Не се е погрижилъ да уреди вътрѣшното управление на банката, което и до тоя моментъ е лишено отъ редовенъ уставъ и поради това редътъ и самитъ служби страдатъ отъ голѣми непълноти и противорѣчия — условия, които тормозятъ кредитъ въ връда на банковитъ пласменти и земледѣлската клиентела;

2. Оставилъ е фаворизирани командировани въ централата, безъ особени нужди, чиновници, да използватъ служебното си положение, било да не бѣдатъ на прѣката си работа въ клоноветъ, било за лични облаги, да злоупотрѣбватъ съ доставени отъ банката материяли, какъвто е случаятъ съ синия камъкъ, безъ да се погрижатъ да установятъ виновността.

Горнитъ нарушения сж констатирани отъ комисията, която е проверявала доклада и смѣткитъ на банката, съгласно чл. 41 отъ закона за сѣщата;

3. Нарушилъ е чл. 8 на закона за Българската земледѣлска банка, като е наложилъ, въпрѣки мнѣнието на клоната, продажбата на едно мѣсто въ гр. Кюстендилъ, купено нарочно за постройка на банково помѣщение, съ цѣлъ да се облагодѣтелствува кюстендилскиятъ гражданинъ Митревъ, на когото това мѣсто впоследствие е продадено.

Независимо отъ това, управителниятъ съвѣтъ на банката, въ днешния си съставъ, по подготовка и стрѣмления, едвали ще ми бѣде полезенъ въ прокарването на редица мѣроприятия, тѣсно свързани съ земледѣлския кредитъ, цѣлящи засилване и закрѣпване стопанското положение на страната ни.

Вслѣдствие на това, на основание чл. 31 отъ закона за Българската земледѣлска банка, имамъ честъ да ви помоля да предложите на Народното събрание да вземе слѣдното

„Р ѣ ш е н и е

Разрѣшава се на министра на земледѣлието и държавнитъ имоти да уволни администраторитъ при Българската земледѣлска банка Д. Пиронковъ, И. Пискулевъ и Мл. Синигерски и на тѣхно мѣсто да назначи други“.

Гр. София, 19 мартъ 1919 г.

Министъръ на земледѣлието и държавнитъ имоти:

Д. Драгиевъ“

П. Чорбаджиевъ: Трима души депутати пакъ излѣзоха. Значи, оставатъ 77. (Възражение отъ групитъ на блока)

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Ще ги прочита. Ако има кворумъ, ще гласувамъ. (Слѣдъ прѣброяването) Присѣствуватъ 81 народни представители.

Които одобряватъ предложението, както се прочете, моля да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

П. Чорбаджиевъ: Кое предложение?

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: За уволнение на администраторитъ при Българската земледѣлска банка.

П. Чорбаджиевъ: Азъ повдигамъ въпроса за кворума.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Присѣствуватъ 81 народни представители.

П. Чорбаджиевъ: Ние не сме рѣшили въпроса за кворума. Азъ повдигамъ въпроса за кворума и искамъ думата по този въпросъ. (Възражение отъ групитъ на блока) Това е контрабанда! Не може така. Това не е достойно за Парламента.

Председателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Г. Занковъ: Това е мошеничество отъ ваша страна!

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля Ви се! Вие трѣбва да благодарите на голѣмото ми търпѣние, че азъ ще Ви кажа, кой сте Вие.

Г. Чорбаджиевъ повдигна въпроса за кворума. Азъ прѣброихъ и се оказа, че присѣдствуватъ 81 народни прѣдставители, и, слѣдователно, кворумъ има. Васъ Ви съвѣтвамъ да си държите устата, защото съ властѣта, която имамъ, ще Ви кажа приказки, че ще ме помните.

Г. Занковъ: Какъ така? Трѣбваше да дадете думата на г. Чорбаджиевъ. (Възражение отъ групата на земледѣлцитѣ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Той повдигна въпроса за кворума, но не е искалъ думата.

П. Чорбаджиевъ: Най-накрая не трѣбва да свършваме съ такива инциденти. Азъ повдигнахъ въпроса за кворума, и понеже констатирахъ, че нѣма кворумъ, за да се гласува, поискахъ думата. Защо най-накрая да се създаватъ такива инциденти, които не сѣ достойствени и не правятъ честъ на народното прѣдставителство? Това, което ще рѣши Камарата, е нейно право. Въ всѣки случай, изслушайте всички, защото всѣки има право да хвърли едно малко съмнѣние.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. Чорбаджиевъ! (Глъчка) Моля ви се, мълчете единъ пѣтъ, да се чуе, какво се разправя. Г. Чорбаджиевъ! Заявявамъ Ви, че Вие не поискахте думата. Вие повдигнахте въпроса, има ли кворумъ или нѣма.

П. Чорбаджиевъ: Слѣдъ това поискахъ думата.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: За да изпълня Вашето искане, провѣрихъ и съобщи хъ, че присѣдствуватъ 81 народни прѣдставители. И понеже има кворумъ, гласувахме. Какво искате повече?

П. Чорбаджиевъ: Азъ поискахъ отново думата.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Слѣдъ като се гласува единъ пѣтъ прѣдложението, не мога да се връщамъ по въпросъ, рѣшенъ вече.

К. Лулчевъ: Сега присѣдствуватъ вече 85 народни прѣдставители. (Скарване между народнитѣ прѣдставители И. Кирковъ и П. Чорбаджиевъ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Моля ви се! — Пристъпваме къмъ слѣдующата точка отъ дневния редъ: рѣшението за уволнение на администратора на Българската народна банка д-ръ П. Стоковъ. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ д-ръ В. Черневъ: (Чете)

„До прѣдседателя на Народното събрание.

„Господине прѣдседателю! За да може да се постави управлението на Българската народна банка въ положение да направлява банковитѣ служби по пѣтя на добъръ-разбранитѣ интереси на това отъ първостепенна важностъ за икономическото развитие на страната ни учрѣждение, 17-то обикновено Народнo събрание, първа редовна сесия, съгласно съ прѣдписанието на закона за банката, рѣши въ 91-то си засѣдание, държано на 14 мартъ 1915 г., да се уволнятъ управителътъ и администраторитѣ на Българската народна банка. Това рѣшение е изпълнено само по отношение на администратора д-ръ Петко Стоковъ, който е уволненъ съ указъ № 44, отъ 28 септември 1917 г., обаче съ сѣщия указъ е прѣназначенъ на сѣщата длъжностъ. Понеже съ това прѣназначение се е цѣлело да се попрѣчи за смѣняването на казания администраторъ и съ това да се осуети взетото отъ Народното събрание рѣшение, имамъ честъ да ви помоля, на основание чл. 24 отъ закона за Българската народна банка, да прѣдложите на почитаемото Народнo събрание да вземе слѣдното

„РѢШЕНИЕ

Разрѣшава се на министра на финанситѣ да уволни администратора на Българската народна банка д-ръ Петко Стоковъ.

София, 1 мартъ 1919 г.

Министръ на финанситѣ: С. Даневъ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Искане ли нѣкой думата по прѣдложението за уволнението на г. Стокова? (Глъчка) Понеже три пѣти питахъ, иска ли нѣкой думата по уволнението на г. Стоковъ, и понеже никой не иска думата, ще гласувамъ.

Министръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Нека се гласува, понеже никой не иска думата.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Пакъ питамъ: иска ли нѣкой думата?

Н. Бракаловъ: Азъ искамъ думата.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Недѣлчо Бракаловъ.

Н. Бракаловъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Г. министрътъ на финанситѣ ни внесе двѣ искания, по които би могло да се говори почти едновременно: искане за уволнението на администратора при Българската народна банка г. Стоковъ и сѣщеврѣменно искане за уволнение на началника на държавнитѣ дългове.

Г. г. народни прѣдставители! Този въпросъ, за уволнението на администраторитѣ при Българската народна банка, се повдигна въ сѣщото това Народнo събрание прѣвъ м. мартъ 1915 г. и помня, че тогава министрътъ на финанситѣ г. Тончевъ нѣма смѣлостъта самъ да иска този мандатъ, но този въпросъ се повдигна отъ единъ народенъ прѣдставителъ, който внесе прѣдложение, което се подхрѣпи отъ други народни прѣдставители. И тогава станаха бурни и шумни дебати въ тази Камара. И всички вие, г-да отъ днешния блокъ, тогава опозиция, бѣхте противъ уволнението на администраторитѣ при Българската народна банка и управителя ѝ, защото намирахте, че нѣма достатъчно мотиви за уволнението на тѣзи господа. Мотиви, обаче, бѣха посочени. И криво или право, тѣй както бѣха посочени, мотивитѣ се възприеха отъ Народното събрание. Като се мислѣше, че тѣзи мотиви сѣ основателни, взе се рѣшение да се уволнятъ всички — управителътъ и администраторитѣ на Българската народна банка. Това рѣшение, обаче, поради събитията или поради нѣкои други причини, именно защото изборътъ на кандидати не бѣше задоволителенъ и защото отъ високото мѣсто не се одобриха лицата, които се посочиха, не можа да се осъществи и си останаха сѣщитѣ лица като управители на Народната банка. Въ днешния докладъ, който ни се прѣдставя отъ г. министра на финанситѣ, ясно между редоветѣ се чете, че г. министрътъ на финанситѣ иска мандатъ да уволни г. Стокова, защото намира, че за останалитѣ администратори и управители на банката има вече старъ мандатъ и ще го използва. То е много ясно.

Г. г. народни прѣдставители! Ако тѣзи хора сѣ управлявали банката въ разстояние на 10 години близо, повечето отъ тѣхъ — да се абстрахираме за минута отъ личността на г. Стокова, и асѣ за личности тукъ не приказваме, а по принципъ — ако тѣзи хора сѣ управлявали банката въ най-труднитѣ врѣмена и сѣ ѝ управлявали по единъ начинъ съвършено легаленъ и коректенъ, и сега за тѣхъ не се даватъ никакви мотиви, никакви причини, които да се изнесатъ прѣдъ насъ и да ни дадатъ поводъ за тѣхното уволнение, да оставимъ министра на финанситѣ сега да използва единъ мандатъ, който, може да се каже, е напълно прескрибиранъ, менъ ми се струва, г. г. народни прѣдставители, че това не е правилно и не би трѣбвало да се допусне. Защото явната цѣль е тази. Хубаво би било даже и азъ бихъ молилъ г. министра на финанситѣ да ни посочи своитѣ кандидати; когато ще уволняваме хора съ опитностъ и когато ни се казва въ мотивитѣ — нѣколко реда — на искането, че трѣбвало да се възобнови банката при днешното положение, при днешнитѣ обстоятелства, съ кои хора по-добъръ запознати съ работитѣ на банката ще се замѣнятъ тѣзи управители и администратори сегашни? Азъ не виждамъ, не знамъ какъвъ е планътъ на г. министра на финанситѣ. Въ всѣки случай, менъ ми се струва, че е много несвоеврѣмененъ.

Тѣй както е прѣдставено, обаче, искането за уволнението на г. Стокова, и тамъ има една малка неясностъ, която трѣбва да се разясни. Г. Стоковъ, се казва, е билъ назначенъ, уволненъ и прѣназначенъ отъ г. Данева и затуй спрѣмо него мандатътъ не може да се използва, а е потребно заради него едно специално рѣшение, и тогава вече всички заедно ще могатъ да се отчислятъ. Едно обяснение, защо се е постѣпило така. Г. Стоковъ, когато бѣше гласуванъ мандатътъ отъ 5 мартъ 1915 г., ако се не лъжа, бѣше току-що назначенъ въ банката и, естествено, не можеше да се счита, че той е провиненъ въ управлението на банката — ако провинение има изобщо

за всички, въ което азъ се съмнявамъ — слѣдователно, той не можеше да бѣде засегнатъ отъ този мандатъ и затуй г. министрътъ на финанситѣ постѣпи съ него така, както се постѣпи по-рано съ нѣколко души, за което мога да ви цитирамъ два случая. Когато покойниятъ министръ на финанситѣ Паяковъ прѣзъ 1905 или 1906 г. — мисля, че бѣше 1906, да, 1906 — взе мандатъ отъ Камарата, за да уволни управителния съставъ на банката, току-що бѣше назначенъ за управител покойниятъ Найденовъ Николовъ и съ него се постѣпи тъкмо така: той се уволни и прѣ-назначи съ сѣщия указъ, защото той не се визираше въ пълномощието, което се даде на министъра; току-що новоназначенъ администраторъ не може да се счита, че е провиненъ. Минаха се нѣколко години и се даде мандатъ на министъра на финанситѣ г. Салабашевъ който уволни състава на банката и остави г. Найденовъ Николовъ; уволни го и го прѣназначи. Това е едно право на министъра. Тѣй щото това опущение или нарушение, ако искате да се изтъкне, не съществува. И менъ ми се струва, че цѣлиятъ управителенъ съставъ на Българската народна банка е еднакво солидаренъ въ всичкитѣ свои дѣла. Асѣжъ, г. г. народни прѣдставители — не знаехъ, че днесъ ще се разисква този въпросъ, защото ще забѣлжате, че въ дневния редъ, който е тукъ при прѣдседателството, този пунктъ не фигурира, а въ вѣншния фигурира, не знаехъ, че ще бѣде на дневенъ редъ този въпросъ, можехъ да взема закона — законътъ за Българската народна банка изисква единъ мотивиранъ докладъ, мотиви, за да може да се иска уволнение на тѣзи администратори, и трѣбва г. министрътъ на финанситѣ да ни посочи конкретно въ какво тѣ сѣ нарушили правилника или общитѣ наредби, въобщо въ какво сѣ увѣдрили интереситѣ на Българската народна банка, за да може да се иска тѣхното смѣняване, особено въ такива трудни врѣмена, когато се изискватъ хора съ опитностъ. Сега е именно опасността да отидемъ да повѣримъ Народната банка може би на добри хора, но които нѣма да иматъ тази опитностъ въ банката, каквато иматъ тия стари администратори.

Сѣщо така стои и въпросътъ съ уволнението на началника или директора, както се титулира, на държавнитѣ дѣлгове — единъ човѣкъ, който толкова години е билъ на тази служба, който може да се каже, е устроилъ цѣлата служба, прѣработилъ я е, за който се има най-добри отзиви въ България и въ странство, който е запознатъ съ вѣншния финансовъ свѣтъ. Слава Богу, тия двама господа въ нищо не сѣ провинени. Но менъ ми се вижда странно, че може въ такъвъ единъ моментъ да се иска уволнението на единия или на другия само за да се замѣнятъ съ единъ или другъ. И ми се струва, г. г. народни прѣдставители, че много злѣ е избранъ моментътъ, именно сега да се създаде партия, да се повдига партия и да се повдигатъ партизани чрѣзъ създаване на служби. Вчера, не по-рано отъ вчера, чухме г. министръ-прѣдседателя да ни говори за врѣмената, че трѣбва да бѣдемъ сериозни, че не трѣбва да бѣдемъ дребнави, че трѣбва да гледаме сериозно на въпроситѣ. Сега ли е врѣмето, г. г. народни прѣдставители, аъ послѣдния денъ или въ прѣдпослѣдния денъ на сесията, тъкмо въ навечерието да се гласуватъ прѣдложения и да се уволняватъ тѣзи хора?

А. Цанковъ: Петъ години мълчишъ, сега намѣри единъ пътъ да говоришъ.

Н. Бракаловъ: Азъ, г. Цанковъ, когато намѣрвамъ за нужно да говоря, говоря и нѣма да искамъ позволение отъ Васъ. Азъ разбирамъ моя мандатъ тѣй, както азъ го разбирамъ, не както Вие го разбирате. И ако Вамъ е неприятно, толкова по-злѣ за Васъ. Азъ ще изпълня своя дѣлъгъ. Вие послѣ възразете каквото имате да кажете.

А. Цанковъ: Сѣ за приятелитѣ си се сѣщате!

Н. Бракаловъ: Не, господине, г. Стояновъ и г. Стоковъ не ми сѣ приятели, едва го познавамъ послѣдния — за да кажа истината — тѣй щото абсолютно нищо общо нѣмамъ съ тѣхъ, но възставамъ противъ една неправда, противъ нѣщо, което е съвършено нередовно. И азъ ще напомня — благодаря на г. Цанкова за неговото прѣжисване — че когато се касаеше за уволнението на сѣщитѣ тѣзи господа отъ Народната банка, именно тѣхната група, лично г. Цанковъ, ако се не лъжа, т. е. г. Сакаровъ бѣше, вдигнаха най-голъма гюрултия и намираха, че не трѣбва да се уволнятъ и че не може да се уволнятъ. Повечето отъ г. г. администраторитѣ на Народната банка и управителитѣ ѝ принадлежатъ на Демократическата партия. Слава Богу, нѣма да ме обвини г. Цанковъ — единичниятъ, който

ме прѣсича днесъ — че съмъ приятелъ на г. г. демократитѣ.

А. Цанковъ: (Възразява нѣщо)

Н. Бракаловъ: Но при все това, когато има една не-правда, не мога да не издигна гласа си и да не протестирамъ противъ нея. Въ тѣзи врѣмена, въ тѣзи важни моменти да отидемъ да мислимъ да уволняваме чиновници, които въ нищо не сѣ провинени, за чиято дѣятелностъ нѣма освѣнъ добри отзиви отъ всѣкъдѣ, и то безъ да посочимъ ни най-малки мотиви, ни най-малки причини за тѣхното уволнение, азъ намирамъ, г. г. народни прѣдставители, че ние не можемъ да вдигнемъ рѣка за едно подобно искане.

Другъ е въпросътъ за уволнението, което току-що гласувахме, на администраторитѣ на Българската земледѣлска банка, който повдигна г. Драгиевъ. Г. Драгиевъ излѣзе съ единъ мотивиранъ докладъ, той посочва нередовности, извършени въ банката. Естествено, той, като министръ, е билъ въ положение да провѣри, да изучи, да види какво се е вършило въ тази банка, и излиза съ единъ докладъ и казва: „По тѣзи съображения азъ искамъ уволнението на тѣзи хора“. Министрътъ знае, трѣбва да знае и, естествено, Народното събрание, съ довѣрието на което той се ползува, гласува това прѣдложение, защото има довѣрие, че министрътъ нѣма да го заблуди. Г. Даневъ, обаче, не постѣпи по сѣщия начинъ. Може би той да има причини, не казвамъ противното — но трѣбваше тѣзи причини да се изложатъ, за да се знаятъ. И най-важното, г. г. народни прѣдставители, както ви казахъ и въ началото, е това. Малко ме интересува уволнението на Стокова, но азъ виждамъ задъ неговото уволнение утрѣшното уволнение на цѣлия съставъ, защото съ това се повдига този падналъ, вече прескрибиранъ мандатъ, който е гласуванъ вече за уволнението на цѣлия управителенъ свѣтъ. Между редоветъ на мотивитѣ ще четете, че като се получи този мандатъ за уволнението на Стокова, ще се уволни цѣлиятъ съставъ. Именно това е, противъ което въставамъ. Менъ ми се струва, че най-малко днесъ е врѣмето да се прави партизанство и да се облагодѣлствуватъ партизани, когато правителството би трѣбвало да даде доказателства, че се занимава съ много по-сериозни, по-важни въпроси, отколкото съ такива дребнави въпроси.

Прѣдседателствуещъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Михайлъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато се установи у насъ въ респективнитѣ закони да не могатъ да се уволняватъ, освѣнъ чрѣзъ Парламента, дадени държавни, високи сановници, като, напр., членоветъ на Върховната смѣтна палата, свѣтниците на Народната и Земледѣлската банки и още нѣкои други такива държавни служители, имаше се прѣдъ видъ да се стабилизира положението на такива високи държавни служители, да не бждатъ всѣкога подъ ударитѣ на каприза на тази или онази партия, за да могатъ да се прѣдадатъ всецѣло на своята работа. Така стана съ несмѣняемостъта на сѣднитѣ, така стана съ несмѣняемостъта почти, можемъ да кажемъ, на основнитѣ учители. Въобщо, ние вървимъ къмъ стабилизиране положението на държавния служители, по начинъ да не бжде подъ каприза на улицата — за да не кажа нѣкоя друга дума. И затуй още въ 1894 г., когато се внесе за пръвъ пътъ докладъ отъ покойния г. Стоиловъ, ако се не лъжа, за уволнението на свѣтниците на Смѣтната палата, още тогава азъ бѣхъ, който отъ тази трибуна поискахъ дѣйствително да се прѣдставятъ и мотиви за уволнението на такива държавни служители. Добъръ е народното прѣдставителство да бжде освѣдомено защо се иска уволнението на такъвъ чиновникъ, защото иначе ще отидемъ до една опасна крайностъ: всѣко правителство, като дойде, ще уволни тѣзи чиновници. Най-лесно Парламентътъ може да уволнява, защото допускамъ, че нѣма да прави кабинетна криза заради единъ свѣтникъ или директоръ на банка; щомъ министрътъ поиска, Парламентътъ ще даде съгласието си. Но за приличе не само, но за да може народниятъ прѣдставителъ да бжде добъръ освѣдоменъ, да гласува съ пълно знание на нѣщата, да знае защо се уволнява този човѣкъ, трѣбва да се дадатъ мотиви. Затуй азъ напълно подкрепямъ г. Бракалова, който справедливо забѣлжи, че въ доклада нѣма мотиви. И азъ бихъ желалъ г. министрътъ на финанситѣ тукъ поне, въ Парламента, да ни даде такива мотиви, за да не правимъ единъ прецедентъ, утрѣ да дойде друго едно правителство пакъ съ такова прѣдложение: „Уволнете директора на На-

родната банка“, и понеже у насъ министерствата се мѣнятъ твърдѣ често, ще обрѣнемъ тѣзи високи държавни служители на стражари и пѣдари, ще ги уволняваме тѣйже, както уволняваме единъ акцизенъ стражаръ, даже той е много по стабиленъ днесъ. Затуй азъ бихъ молилъ г. министра на финанситѣ да бѣде така любезенъ да ни освѣдоми, да ни даде мотивитѣ, по които иска уволнението на този високъ държавенъ служителъ, какъвто е свѣтникътъ на Българската народна банка, която се ползува съ международенъ авторитетъ и има голѣмо значение. Този е първиятъ въпросъ, който полагамъ, за да можемъ да гласуваме съ пълно знание на нѣщата.

Но тукъ се повдигна другъ единъ въпросъ, който сѣщо бѣше правилно повдигнатъ. Още правителството на г. Радославова бѣ поискало уволнението на администраторитѣ и на управителя на Народната банка, както и на Земледѣлската. Тукъ, слѣдъ дълги и широки истории, мандати се дадоха, но по съображения извѣстни, вѣрвамъ, на г. Данева, съображения отъ международенъ характеръ, че не можемъ ние така да излагаме нашитѣ високи кредитни учрѣждения, каквото е Народната банка, която оперира съ цѣлѣта свѣтъ, и така лесно да метемъ управителя ѝ, защото той има значение въ странство за кредита на самата банка, казвамъ, този мандатъ не се приведе въ изпълнение, първо, защото имаше противодѣйствието вънъ, въ обществото, второ, защото имаше противодѣйствието отъ самия банковъ свѣтъ и, трето, защото имаше противодѣйствието отъ външния банкерски свѣтъ и тогава онова високо мѣсто, за което говорѣше г. Бракаловъ, дѣйствително се намѣсило — не зная — и този мандатъ не се използва. Но тукъ има единъ принципиаленъ въпросъ: може ли сегашниятъ министъръ на финанситѣ да упражни този мандатъ? Защото мандатътъ е даденъ на бившия министъръ на финанситѣ той е, ако щете, личенъ мандатъ, защото именно бившиятъ министъръ е успѣлъ, е съумѣлъ да провѣри дѣятелността имъ и да иска отъ Камарата съ прѣдставенитѣ аргументи уволнението на тѣзи държавни служители, но той не е упражнилъ този мандатъ, дохожда другъ министъръ на финанситѣ — може ли да го упражни? Ето единъ голѣмъ въпросъ, защото уволнението на тѣзи държавни служители се прѣдостави на бившия министъръ на финанситѣ. И азъ бихъ желалъ да чуя отъ г. министра на финанситѣ смѣта ли той да упражни стария мандатъ, даденъ му за останалитѣ служители и за управителя на банката? Азъ, по моето разбиране, считамъ, че това не може да стане. Онзи мандатъ е даденъ лично на тогавашния министъръ на финанситѣ, не го е използвалъ, той е прескрибиранъ или, както правилно се забѣлѣза, той е перемиранъ политически. Не мога да кажа, че тогава министъръ на финанситѣ е билъ Тончевъ, днесъ е Даневъ, а утрѣ ще бѣде Христовъ — това е безразлично — но въ всѣко нѣщо трѣбва да има малко логика, малко здравъ разумъ — *ubi ratio, ibi jus*. И затуй азъ моля г. министра на финанситѣ да освѣтли Народното събрание, смѣта ли той да използва мандата, даденъ на бившия министъръ на финанситѣ, г. Тончевъ, за останалитѣ свѣтници и за управителя на банката? Моето убѣждение е, че той това право нѣма и не може да упражни. Искането за уволнението на г. Стокова Камарата ще удовлетвори ли или не, то е вече единъ специаленъ въпросъ, който ще го разрѣшимъ днесъ. Ако г. Даневъ счита, че трѣбва да упражни това си право и по отношение на останалитѣ свѣтници и на управителя на Народната банка, азъ бихъ го молилъ, за да бѣде всичко *en règle*, да ни внесе едно прѣдложение достатъчно мотивирано. Тогава нѣма да се намѣри въ Камарата човѣкъ, който би спяналъ г. министра на финанситѣ да уреди единъ високъ държавенъ институтъ, какъвто е Народната банка, когато той съ мотиви убѣди Народното прѣдставителство, че дѣйствително този административенъ свѣтъ е негоденъ за върховнитѣ интереси на страната и Народната банка.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. д-ръ Никола Сакаровъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ закона за Народната банка и въ закона за Върховната смѣтна палата и респективно въ закона за управлението на държавнитѣ и гарантиранитѣ отъ държавата дългове има постановления, които категорично искатъ отъ съответния министъръ — въ дадения случай министра на финанситѣ и министра на земледѣлието — да прѣдстави мотивиранъ докладъ прѣдъ Народното събрание за уволнението на рѣководния персоналъ. На тия основания, прѣди нѣколко години тукъ,

г. Тончевъ, поиска да се уволни съставътъ на Народната банка и на Върховната смѣтна палата и го направи не по реда, по който законътъ изискваше, а напротивъ, направи го чрѣзъ използване на частната инициатива на народнитѣ прѣдставители. Тогава, като стѣнахме, какво значи постановлението на тия закони, какво значение има, ако сѣ добри, способни чиновницитѣ, рѣководителитѣ на подобни учрѣждения, за да бѣдатъ гарантирани въ своето служебно положение, ние се противопоставихме да се дадатъ тѣзи мандати. Обаче, въпрѣки насъ, тогава Народното събрание, въ своето болшинство, гласува, даде тия мандати на министра на финанситѣ, който обаче ги изпълни само частично и управителътъ на Народната банка и единъ-двама отъ неговитѣ администратори останаха на своитѣ мѣста, въпрѣки мандата, който имаше. Но тогава министърътъ на финанситѣ, г. Тончевъ, изврши дѣйствително този актъ на беззаконие, а именно, че уволни за периода, прѣзъ който мандатътъ се искаше, единъ отъ чиновницитѣ, назначи администратора Стоковъ, за който сега пѣкъ се иска мандатъ, и по този начинъ го изключи отъ мандата си и му осигури положението за цѣлото врѣме. Може би въ това само се крие вече единъ мотивъ отъ естество на мотивитѣ, които законътъ изисква, за да се обнови положението на такъвъ единъ висшъ чиновникъ за неправиленъ, за незаконно. Но въ всѣки случай тогава се искаха мотиви за дѣятелността на този персоналъ. Азъ мисля, че и днесъ това се иска. Г. Драгиевъ, напр., е изпълнилъ закона за Земледѣлската банка, като е прѣдставилъ прѣдъ Народното събрание мотиви, които могатъ да бѣдатъ обсъдени, които само прѣди нѣколко минути се намѣриха за уважителни и се вотира това негово искане. Азъ искамъ, обаче, въ дадения случай да направя едно прѣдупрѣждение, дали днешниятъ министъръ на финанситѣ счита, че даденитѣ мандати отъ по-рано сѣ валидни, и ако той счита, че сѣ валидни, добръ е да ни декларира това, да ни го декларира въ свръзка съ друго едно обстоятелство, което се отнася и до министра на земледѣлието, а именно, дали министърътъ на финанситѣ и министърътъ на земледѣлието въ единъ кабинетъ, който не е хомогененъ, ще постѣпятъ сами въ оцѣнката на съображенията при назначението на новия персоналъ и уволнението на стария, за което искатъ сега мандати, или правилното трѣбва да бѣде — да стане назначението на персонала съ постановление на Министерския съѣтъ. Азъ мисля, че този въпросъ е много важенъ и ще искамъ прѣдварително финансовиятъ министъръ да направи една декларация тукъ, въ Народното събрание, за да има гаранции по отношение подбора, който ще трѣбва да се направи за добри чиновници-рѣководители, които да замѣстятъ подлежащитѣ на уволнение съгласно мандата. Това отъ една страна. Отъ друга страна, що се отнася до Министерството на земледѣлието, азъ пакъ не разбирамъ още, дали министърътъ на земледѣлието подвежда всички посочени въ неговото прѣдложение лица като подлежащи на уволнение и дали еднакво ги третира въ прѣстѣпления, тъй да се каже, или обратно; азъ бихъ желалъ и той да има прѣдъ видъ, че не е все едно това, което се отнася, напр., къмъ единъ отъ членове на административния свѣтъ на Земледѣлската банка, за който има сѣщо така една подобна постѣпка, да се отнесе и за другитѣ. Скоро прѣди смѣняването на бившия кабинетъ стана назначаването на единъ администраторъ, който бѣше посвѣтенъ на учебното дѣло и слѣдъ това се намѣри, че той билъ способенъ за банково дѣло. Азъ не зная, дали е способенъ за банково дѣло — министърътъ на земледѣлието ще знае. Но сега дали този администраторъ се равнява по своитѣ способности, знания, грѣшки или прѣстѣпления, да кажемъ, на другитѣ администратори, които сѣ по банковата специалностъ отъ 10—15—20 години, азъ желая сѣщо тая работа да бѣде добръ обмислена отъ министра на земледѣлието своеобразно, за да не попаднемъ въ каквито и да е партизанщини въ туй дѣло, а особено желая назначението да стане чрѣзъ Министерския съѣтъ.

Що се касае до Земледѣлската банка, има другъ единъ въпросъ. И тамъ има мандатъ, даденъ за нейния управителъ, който мандатъ отъ миналото министърътъ на земледѣлието смѣта за валиденъ и иска да го прилага сега, що се отнася до управителя.

И трето, по отношение на Върховната смѣтна палата въпросътъ стои сѣщо така висящъ. Доколото зная, тогава се направи опитъ за смѣняване на персонала, обаче бившиятъ държавенъ глава осуети тая работа, съ една отъ типичнитѣ негови телеграми за пълна намѣса въ управлението на държавата.

Що се касае до слѣдующия въпросъ — за да не говоря по него наново — по който министърътъ на финанситѣ по-

сътъпява най-неправилно съгласно закона, т. е. не дава нито единъ мотивъ, азъ мисля, че така не бива да става. Нека г. министърътъ на финансите изпълни това, което каза г. Такевъ прѣди малко, да даде тукъ освѣтление, да каже, напр.: „Началникътъ на държавните дългове трѣбва да бѣде уволненъ на тия и тия основания“; което не е казалъ въ прѣдложението си, да го каже, за да чуе Камарата. Но мисля, че Камарата неправилно се сезира. Министърътъ на финансите не дава докладъ отъ три думи поне; той само казва: „Искамъ да се уволни“ — и нищо повече. Нека да каже мотивитъ: политически ли сѣ, за казване ли сѣ, банкови ли сѣ, злоупотрѣбления ли сѣ и пр., обаче той не трѣбва самъ да дава видъ, че не е подготвенъ, че нѣма материялъ, че прави партизанско дѣло, което ще бѣде порочно за Народното събрание. И особено това го казвамъ въ свръзка съ това, което казахъ снощи къмъ 9 ч., по поводъ на закона за обезсилване закона за търговията съ чужди платежни срѣдства, респективно централата на девизитъ, а именно за днешното положение на България спрямо прѣдствителя на французкитѣ банки. Азъ на края на сесията на Народното събрание искамъ наново да подчертая, че ако г. министърътъ на финансите иска да създаде едно положение въ държавните дългове, едно положение не вече на разумно отношение къмъ нашитѣ кредитори, което е достойно за България, а на любоугодничество, което е недостойно, тогава министърътъ на финансите ще изложи България.

Той не може да мѣси тукъ политиката съ въпроситѣ, които се засѣгатъ отъ нѣколко гешефтарски компании въ Франция, които си позволяватъ чрѣзъ този прѣдставителъ да правятъ скандали въ държавата. Азъ искамъ г. министърътъ на финансите да обясни, на какви основания, въ последните двѣ-три недѣли, нашитѣ тютюневи фабрики не могатъ да обандероуватъ тютюна, да каже на какви основания, въпрѣки закона и въпрѣки договоритъ за заемитъ, които заеми се прилагатъ, които заеми се контролиратъ отъ прѣдствителя на банцитѣ, г. Шарло, се иска плащането въ ефективитъ, въ злато, а не въ левове, както гласятъ изрично договоритъ и както е плащано, откогато сѣ направени заеми въ България и откогато въ България е въведенъ контролтъ на чуждитѣ банки. И г. Даневъ ще знае по-добрѣ тази работа, защото той е родоначалникътъ на въвеждането на контрола въ България при заема отъ 1902 г. и оттогава при заемитъ отъ 1902, 1904, 1907 г. този контролъ е въ рѣцѣтъ на прѣдставителъ на банцитѣ, какъвто днесъ е г. Шарло. Второ, понеже гаранцията за тѣзи заеми е, между другото, още и приходътъ отъ гербовитѣ марки, той трѣбва да обясни на какви основания прѣдставителътъ на банцитѣ държи ключоветъ на тѣзи наши цѣнни материяли и не дава, не продава на държавата, освѣнъ срѣщу ефективитъ или чекъ Парижъ съответнитѣ гербови марки, съ които си обслужва гражданството у насъ, по силата на нашитѣ закони, поради което днесъ имате една усилена контрабанда, що се отнася до бандерола и една още по-лоша търговия съ гербовитѣ марки и по този начинъ има едно спъване на хората да защитаватъ своитѣ права прѣдъ сѣдилищата. Това е положението, до което е доведено сега държавното хранилище съ поведението на този банковъ прѣдставителъ. България трѣбва да си изпълни задълженията къмъ тѣзи банки, България трѣбва да плаща съгласно договоритѣ, както се изисква, България не е останала съ нищо длъжна — и азъ не искамъ да пледирамъ да остане длъжна — но България не може да бѣде задушена, България не може да бѣде третирана като африканска колония, по волята не на Франция, а на единъ прѣдставителъ, за който г. министърътъ на финансите трѣбва да внимава и да не се заблуждава да мисли, че той ще създаде шансове за България на мирната конференция, кой знае по какъвъ начинъ. Това сѣ грѣшкитѣ, каквито имаше едно врѣме, съ които ни заблуждаваше г. Тончевъ за германската политика и които съзирамъ въ поведението и въ политиката и на сегашния министъръ на финансите. Нека да се знае въ Народното събрание, нека да се има прѣдъ видъ, че ние не можемъ да се надѣваме на едно подобно отношение и да искатъ да ни изчерпятъ и последния запасъ ефективитъ, като отказватъ да дадатъ една десета отъ това, което е нужно, и да имъ признаемъ разности, които сѣ скандални.

Азъ искамъ да се спра още на единъ пунктъ. Има законъ за държавните и гарантиранитѣ отъ държавата дългове. Той е отъ 1912 г., едно хубаво дѣло на министъръ Теодорова. Тогава, когато България се подготвяше за война, създаде се едно автономно учрѣждение въ лицето на тази служба на държавните дългове. Цѣлта бѣше България да може да гарантира службата на тѣзи заеми и да ограничи намѣсата на чужди фактори, на чуждитѣ ка-

питалисти и банки само въ тѣхнитѣ права и нищо повече. Този законъ съществува и въ него е казано, че има контролна комисиия, избираема отъ Народното събрание, която се състои отъ двама прѣдставители на опозицията и отъ двама прѣдставители на правителството. Азъ питамъ: тази контролна комисиия, която на насъ е дала доклади досега по изпълнението на бюджета за държавните дългове за нѣколко години, тази контролна комисиия, въ която се изредиха г. министъръ Ляпчевъ, прѣди да бѣде министъръ, г. Драгиевъ, г. Стамболийски, а днесъ е г. Данаиловъ, слѣдъ това г. Радоловъ, а отатѣкъ, отъ дѣсницата, бѣше покойниятъ г. Тодоровъ, а днесъ не знамъ кои сѣ точно — въ всѣки случай, комисията контролира дѣйствието на това учрѣждение — азъ се питамъ, казвамъ, и бихъ желалъ да зная, защо г. министърътъ на финансите не се позовѣше на материяли отъ тази комисиия? Защо г. министърътъ на финансите не ни покаже, че тази комисиия е намѣрила еди-какво си злоупотрѣбление, еди-какво си неспазване интереситѣ на България, прѣнебрѣжение и пр.? Защо г. министърътъ на финансите не направи тази справка да каже на Камарата три думи?

В. Молловъ: Има отчетъ за това.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Искамъ да кажа: има материяли, на които може да се позове г. министърътъ на финансите и можеше да направи подобно нѣщо. Но азъ това не виждамъ и затуй добивамъ впечатление, че се касае да се махне единъ чиновникъ, да се тури другъ — какъвъ, не знамъ, може да бѣде по-добъръ, не споря, не искамъ да защищавамъ никого — но, въ всѣки случай, изпълнете закона, дайте ни докладъ, да чуемъ, да се убѣдимъ и, ако е въ полза на България, да го направимъ. Но така просто, това излага и правителството, това ще изложи и насъ тукъ, ще изложи и самата служба. И азъ се съмнявамъ, г. г. народни прѣдставители, какъвто и да бѣде новиятъ чиновникъ, назначенъ на подобно мѣсто, дали, аджеба, въ 10 дни, въ мѣсецъ-два, той ще бѣде въ положение да се ориентира въ цѣлата тази материя на права и длѣжности, когато азъ виждамъ отъ дѣйствието на самия министъръ на финансите, че той самъ още не се е ориентиралъ достатъчно. Азъ тукъ желая да зная, на какви основания се прѣдлага на Министерския съвѣтъ да рѣшава въпроси относително разноститѣ на делегатството на французкитѣ банки въ течение на войната, когато съ специална кореспонденция, която провѣрихъ на мѣстото, специална кореспонденция отъ Banque de Paris et des Pays Bas се опълномошава българската държава да ѝ пазѣ интереситѣ по отношение изплащането на заемитѣ, тѣхнитѣ погашения и лихви и когато всички суми сѣ платени редовно въ пияцитѣ на централнитѣ и неутралнитѣ държави и когато остава само една сума крѣгло отъ 40-милиона за плащане съответнитѣ падежи, прѣзъ врѣме на цѣлата война, за парижката и лондонската плащи? И вмѣсто да се пристѣпѣ сега достойно да се види какъ България ще може да плаща тѣзи суми, вмѣсто да се правятъ такива постѣпки отъ министра на финансите въ Министерския съвѣтъ, прѣдъ който дори азъ провѣрихъ, че пълни обяснения не сѣ дадени, азъ виждамъ, г. г. народни прѣдставители, че тамъ е казано, каточели България е била собствено неиздѣлжена, безъ това да е вѣрно. Министерскиятъ съвѣтъ имаше постановление на тая тема, но ако блокадата за България се прѣкрати, ако България бѣде въ положение да търгува, да кореспондира телеграфно и писмено — изрично е казано така — само тогава тя може да претендира за подобна валута. Сега ви искатъ небивалъ ефективитъ, искатъ ви чекъ Парижъ, искатъ ви подобно изнудване, на което азъ смѣтамъ, ако се пазѣ внимателно достойнството на българската държава, Франция не може и нѣма да направи, нѣма да се солидаризира тя така брутално съ аспирациитѣ на отдѣлни банковѣ групи, на които влиянието въ Франция не ми е толкова добре познато. И трѣбва да се внимава своевременно.

Искамъ да прибавя още единъ пунктъ, г. г. народни прѣдставители. Този същиятъ делегатъ направи и тази грѣшка още, че той поиска да му се заплати за периода на войната — за цѣли три години — съответнитѣ суми за неговото делегатство. Какво значи това? Който не познава работата, ще каже: „дължимъ“. Но, г-да, положението не е такова. Бюджетитѣ на нашата държава въ течение на войната, по силата на споразумѣнието съ самата Banque de Paris et des Pays Bas, не сѣ прѣдвидили никакви суми за туй делегатство. Защо? Защото то не съществуваше прѣзъ войната. Нѣщо повече. Г. Теодоръ Теодоровъ, като министъръ на финансите прѣзъ 1912 г., имаше добрата идея да освободи българската държава отъ подобни задѣлжения

и той се мъчеше да приведе изпълнението на службата по държавните дългове много правилно, достойно и авторитетно от името на държавата. Г. Теодоръ Теодоровъ бѣше направилъ това, когато бѣше успѣлъ да сключи единъ проектъ на заемъ прѣди нашата балканска война и подобенъ слѣдъ нея, около междусъюзнишката война, тогава, когато той желаше да осигури за България единъ заемъ и да ѝ осигури сѣщеврѣменно едно по-достоепно отношение къмъ нейните кредитори. Азъ това, което е мислѣлъ г. Теодоръ Теодоровъ, поддържахъ тогава, поддържамъ го и сега и не разбирамъ, какви условия сѣ промѣнени — такива нѣма — за да поеме България позицията на унижението, вмѣсто позицията на достоепие, тогава когато тя плаща, когато тя е редовенъ длъжникъ на своите кредитори, тогава когато България изпълнява своите задължения. Днесъ искатъ България да заплати тази сума. Сумата не е голѣма, г-да. Азъ не говоря — всрѣдъ милионитѣ, които дължимъ — че ние можемъ да се смущаваме отъ една сума отъ 120 хиляди лева или отъ три пѣти или петъ пѣти по 120 хиляди лева. Не е това; тукъ има единъ принципиаленъ въпросъ. Когато държавата е била упълномощена да изпълни функциитѣ на делегатството и това го е вършила; когато зданието, за което се плащаше намъ, въ сѣщностъ е употребено за други нужди на държавата; когато разности не сѣ правени, когато нѣма прѣдвидени суми въ нашия бюджетъ за тая цѣль; когато не е имало нужда да има прѣдвидени суми за тая цѣль, понеже не е имало делегатство; когато България, слѣдователно, не е разходвала такива суми, на какво основание ще давате пари въ джоба на единъ прѣдставителъ на банка, защото е частно лице? Защо ви трѣбва това заблуждение прѣдъ оня ареопагъ, който ще рѣшава по много и много други съображения, а не по това, какво ще каже Шарло отъ София? Защо ще трѣбва да си излага държавата престижа? Защо давате видъ, като чели сме готови да удовлетворимъ каквито и да било капризи, само и само да използваме неговото отношение и неговото реноме въ Парижъ, нѣщо, което въ старата дипломация е играло роль, но днесъ не играе никаква роль? Азъ съжалявамъ, ако има такова заблуждение, че тѣзи отношения на изнудване могатъ да ни помогнатъ толкова сѣдбоносно за България, че трѣбва да пожертвуваме 120 или 130 хиляди лева. Не, ако е за помощи, г-да, ако трѣбва да се изкупува нашето

Достойнство, въпросътъ не е за милионъ — той може да бѣде за голѣма сума, това бихъ го разбралъ, но не е такъвъ случаятъ — въпросътъ е свършено другъ, въпросътъ е за едно любоугодничество, което азъ смѣтамъ пакостно за България, и отъ това, което прави финансовиятъ министъръ, когато иска подобенъ мандатъ, безъ да дава основна мотивировка за това, азъ мисля, че той прави една грѣшка. Заради туй азъ искамъ за най-малкото прѣназначаване на новитѣ хора отсега нататкъ да се сезира Министерскиятъ съвѣтъ, като сѣщеврѣменно се внуши на министра на финанситѣ и това се възприеме отъ Министерския съвѣтъ, и се внуши на този прѣдставителъ на банцитѣ, че България въ това отношение не заслужава тази сѣдба, че България не може да спре своите функции, да се откаже отъ гербовитѣ марки и отъ бандерола на тютюна и кой знае какво още ще поиска утрѣ той. Нѣщо повече: направи ми грозно впечатление, когато видѣхъ въ книжката, че за нѣкакви си мобили на сѣщия човѣкъ сѣ платени въ ефективъ отъ Българската народна банка 80 хиляди франка, една сума, която азъ не разбирамъ защо е платена; направихъ и друга справка въ д-во „Юнионъ“ и намѣрихъ, че всичките мобили сѣ били застраховани за 30 хиляди лева. Какъ може това? Това може да е малка сума, това може да не смущава никого, но мене ме смущава. Азъ се смущавамъ отъ гледището на достоепие на България прѣдъ факта, че ние се намираме прѣдъ мира и трѣбва да имаме по-голѣмо достойнство. Азъ желая, г. г. народни прѣдставители, да се не схване туй като подбуждено отъ нѣкакви партизански съображения. Азъ мисля, че ако г. министърътъ на финанситѣ внимава, той ще бѣде въ положение да обуздае този банковъ прѣдставителъ и, ако може, да влѣзе въ кореспонденция съ Banque de Paris et des Pays Bas и да докаже, че този прѣдставителъ дѣйствува твърдѣ своеобразно и уронва престижа на България. Това трѣбва да стане и моята дума въ този моментъ е само тази, г-да. Азъ не желая да защитавамъ никого отъ чиновницитѣ. Азъ казахъ мотивитѣ, по които трѣбва да се дѣйствува въ случая, азъ ви казахъ това, което трѣбва да се изпълни, азъ не желая да правя спънки на никой министъръ да си избира той чиновницитѣ, но азъ не желая сѣщеврѣменно да се уволняватъ добритѣ чиновници, а да се назначаватъ лоши, особено по финансовото

вѣдомство, и по такъвъ начинъ да се партизанствува, особено съ високитѣ постове, за които се иска и знания, и практика, и опитностъ, а най-главно се иска дѣйствително учтивостъ въ отношенията, а не любоугодничество, което е една заблуда на старата политика, на старата дипломация, на която чувствавамъ, че служи г. Даневъ.

Азъ моля, прочее, най-малкото да получа декларация отъ г. министра на финанситѣ, вънъ отъ мотивитѣ, за които говори г. Такевъ по назначението на всички тѣзи постове, за които тукъ се иска мандатъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Азъ ще говоря засега само по прѣдложението за мандата да бѣде уволненъ отъ административния съвѣтъ на Българската народна банка Стоковъ. Когато се mine на другото прѣдложение, ще взема пакъ думата, защото може би нѣкой да иска да допълни казаното отъ прѣждеговорившитѣ.

Задаватъ ми въпросъ, кои сѣ мотивитѣ, по които азъ искамъ уволнението на Стокова. Отъ онова, което е изложено въ прѣдложението, мотивитѣ сѣ ясни. Азъ се обръщамъ къмъ сѣщото онова Народно събрание, което е било сезирано съ този въпросъ и се е произнесло по него. Слѣдователно, за мене нѣма нужда отъ никакви други мотиви. Мотивитѣ сѣ сѣщитѣ, които сѣ ржководили Народното събрание въ момента, когато то е вземало своето рѣшение за уволнението, между друго, и на Стокова. Ето защо, азъ мислѣхъ, че нѣма нужда да прибавя нищо повече къмъ това. Но ако искате добавление, добръ, и това ще направя. Отъ всички членове въ управителния съвѣтъ, Стоковъ е въ сѣщностъ най-младиятъ, най-малко посвѣтениятъ въ банковитѣ операции. Той е човѣкъ, вземанъ отъ друга срѣда и туренъ тамъ въ банката, безъ никаква подготовка. Това би било за мене достатъченъ мотивъ, за да искамъ неговото уволнение. По-нататкъ, споредъ свѣдѣнията, които получавамъ напоследъкъ, той е билъ мѣмранъ отъ управителя на Българската народна банка за единъ непленъ докладъ на едно дѣло, благодарение на който се е рѣшило да се отпусне на една фирма по-голѣмъ кредитъ, отколкото е заслужавала.

И. Януловъ: На коя фирма?

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Това не е важно. — По нататкъ, на него е паднало подозрѣние, че извѣстни свѣдѣния отъ повѣрителенъ характеръ сѣ изнесени навънъ и сѣ достигнали до ушитѣ на заинтересовани. Затова пакъ му е било направено мѣмране.

С. Дойчиновъ: Доказано ли е това отъ една провѣрка? Това не е доказано.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Тѣзи свѣдѣния азъ имамъ отъ управлението на Българската народна банка, въ което азъ нѣмамъ никакъвъ политически приятелъ. Понеже съмъ длъженъ да окъпя за интереситѣ на банката, намирамъ, че това би било достатъчно, за да искамъ уволнението на Стокова. Ето защо, безъ да продължавамъ по-нататкъ, азъ мисля, че е обосновано моето искане за даване мандатъ да бѣде уволненъ Стоковъ.

Въ свръзка съ този въпросъ, повдига се другъ единъ, а именно какъ азъ гледамъ на стария мандатъ, който е билъ даденъ наврѣмето на министра на финанситѣ за уволнението на цѣлия съставъ на управителния съвѣтъ. Г. г. народни прѣдставители! Това е отдѣленъ въпросъ, по който би трѣбвало да се сложи специално прѣдложение тукъ и да се гласува, слѣдъ като се обяснимъ, и вземемъ едно становище. Ние сами въ Министерския съвѣтъ по този въпросъ не сме говорили. Докогато Народното събрание не даде мнѣние, което ще бѣде мѣродавно за мене, азъ се считамъ задълженъ да се подчиня на мнѣнието, което ще изкаже Министерскиятъ съвѣтъ по въпроса. Азъ съмъ колега на прѣдставители на 6 политически групи — слѣдователно, ще сложа въпроса тѣмъ — понеже за сега Народното събрание не може да вземе едно рѣшение — и каквото становище усвои Министерскиятъ съвѣтъ, то ще бѣде за мене мѣродавно.

В. Молловъ: Значи, това рѣшение нѣма да се отнася до другъ, освѣнъ до д-ръ Стоковъ?

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Това е само за Стокова.

Д-ръ И. Фаденхехтъ: Рѣшението е само за Стоковъ; тѣй трѣбва да се разбира.

Министър д-р С. Данев: Третият въпрос, по който искам да успокоя г. г. народните представители, не защото то е повдигат въпроса, но защото аз го повдигнах сам, е следният. Аз считам, че Българската народна банка, като най-висше кредитно учреждение на България, стои и трябва да стои тъй високо, щото най-малко трябва да се партизанствува с назначението и уволнението на членовете на управителния съвет. Аз заявявам, прочее, най-тържествено, че понеже нямаме никакъв кандидат, ще предоставя въпроса по попълване състава на управителния съвет на банката на цълия Министерски съвет задружно. Нека там се посочат най-способните кандидати, онъзи, които заслужават най-голяма възраст, за да може по този начин да се постави банката на висотата на положението, на което тя трябва да стои. Това е, което имах да кажа по този въпрос и бих молил да се гласува предложението. По другото ще взема думата, когато му дойде редът.

Председателствующи д-р И. Момчилов: Ще се гласува. Които сж съгласни да се одобри ршението за уволнение на администратора на Българската народна банка д-р Стоков, моля, да си вдигнат ръката. Болшинство. Следующата точка от дневния ред е одобрение предложението за разршаване на министъра на финансите да уволни началника на държавните и гарантираните от държавата дългове.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретар д-р В. Чернев: (Чете)

„До председателя на Народното събрание. Господине председателю,

В интереса на службата на държавните дългове налага се при днешното положение да бъде освободен от длъжност сегашния началник на надлежното отделение. Затова, на основание чл. 17 от закона за управлението на държавните и на гарантираните от държавата дългове, имам чест да ви помоля да предложите на почитаемото Народно събрание да вземе следното

„Р Ъ Ш Е НИ Е

Разршава се на министъра на финансите да уволни сегашния началник на държавните и на гарантираните от държавата дългове.

Министър на финансите: С. Данев“.

Председателствующи д-р И. Момчилов: Има думата г. Димо Кьорчев.

Д. Кьорчев: (От трибуната) Г. г. народни представители! Г. Сакаров взема думата по предложението, което току що се гласува, говори и по предложението, което сега се поставя на разглеждане — за уволнението на началника на държавните и гарантираните от държавата дългове. Съ законът от 25 февруарий 1912 г., законът на г. министър Теодоров, се урежда службата по управлението на държавните дългове. В чл. 17, алинея трета, се казва: „Началникът се назначава съ указъ по предложение на министъра на финансите, а се уволнява по ршението на Народното събрание, взето по мотивиран доклад.“ Г-да! Мотивиран доклад няма.

Д-р А. Гиргинов: Ще го мотивираме.

Д. Кьорчев: „В интереса на службата“ е една изтъркана канцеларска фраза, която трябва да се забрави, която възбужда много подозрения и която не може да се даде на Народното събрание като единичък мотивъ по един въпрос, който трябва да интересува всички ни, тъй като службата на държавните дългове е служба публична, служба, върху която Народното събрание упражнява контрол чрез една комисия, която се избира и която докладва на Събранието. Такава комисия въ тази сесия няма, нейн доклад ние нямаме. Ако имаме един подобен доклад, ние бихме могли да дадем мнението си върху тая служба, върху нейния характер, върху нейните недостатъци. Искане се да се уволни началникът на тази служба, но защо? Аз съм длъжен да припомня тук на Народното събрание оная полемика, която се води между две партии, влизащи въ сегашния кабинет, встникарската полемика между органите на Радикалната и Прогрессивната партии, въ „Радикал“ и в „България“, една полемика, която характеризира единия хора като такива, който контролират дйнността на блоковото правителство, и същевременно полемика, която характеризира дйнността на министъра на финансите. Съ две думи, тази полемика засъга партизанството на г. финансов министър при назначението на чиновници. Кое е врно, аз не зная; дали имат право г. г. радикалите, като обвиняват финансов министър или е правъ финансовият министър, като се защитава, това мене ме не интересува, но тѣ поставиха

предъ обществото въпроса, че днес единъ прѣходен кабинетъ, на който задачата и службата сж строго опрѣдѣлени, се занимава покрай това съ работи, които характеризатъ едно минало, за което минало най-много днешниятъ кабинетъ, неговите партизани и партийци, които го съставляватъ, искатъ то да се забрави, да не се спомня и, още по-малко, да се повтаря на практика. Ние всички сме убѣдени, че, като членове на едно Народно събрание съ изтекълъ мандатъ, нѣмаме вече възможностъ да упражняваме контролъ върху дйнността на правителството, ами взаимно се толерираме, като правителството се занимава съ една работа, която не е толкова важна по отношение вътрѣшните задачи на страната, а е важна по отношение голѣмитъ външни задачи, които прѣдстоятъ за разрѣшение. Затуй Народното събрание не може да упражнява своя голѣмъ контролъ, какъвто то би трѣбвало да упражнява, пъкъ и правителството даже не се опира на това Народно събрание. То казва: „Ние сме шестъ партии“, убѣдено, че има довършето на народа, че тия партии сж болшинството отъ народа, и подкрѣпя това си убѣждение съ редъ резолюции, събрания и т. н. Е добръ, вънъ отъ тази прѣходна работа правителството не трѣбва да върши нищо друго, освѣн онова, което е най-важното, най-полезно, да се сезира Камарата даже по такъвъ единъ малъкъ въпросъ съ искания чрезъ фразата „въ интереса на службата“, това не е достойно за самата Камара. Азъ зная, че това не го е писалъ финансовиятъ министъръ, но финансовиятъ министъръ бѣше длъженъ за достойнството на Камарата да не подписва подобенъ докладъ. Какво разбираме ние отъ това? И защо да трѣпимъ този позоръ и този блямъ, като ще гласуваме за нѣщо, за което нѣмаме данни?

Д-р А. Гиргинов: Има, има.

Д. Кьорчев: Азъ не защитавамъ лицето, на което се иска уволнението. Може да има данни, азъ ги не зная, дайте ги, г-да! Така ли се законодательствува?

Д-р А. Гиргинов: Ще ги даде сега.

Д. Кьорчев: Да ги даде, но азъ съмъ правъ, докато той не ги е далъ, да кажа, че нѣма мотиви, че мотиви когато не се даватъ, се нарушава специалниятъ законъ, правенъ отъ г. Теодорова, пъкъ се накърнява и достойнството на депутатите, чийто вотъ се иска.

Г. г. народни представители! Азъ се повръщамъ върху онова подозрение, върху оная взаимни закачки, върху оная недостатъчна сплотеностъ на партиите, образуващи правителството, които, подозирайки се въ партизанщина, които, полемизирайки въ своите органи, обвиняватъ се въ нѣща, неотговорящи на днешното врѣме и на начини, по които трябва да се разршаватъ най-голѣмитъ и най-неотложните задачи на сегашния моментъ. Защо на насъ ни правятъ впечатление и ни прѣдизвикватъ тия нѣща? Затуй защото тия хора искатъ да правятъ едно обновление и да поставятъ началото за по-нататъшното развитие на страната въ единъ път, който тѣ смѣтатъ, че ще бъде най-добъръ. Сега, като подчертаваме това, което става между партиите, ние сме длъжни да искаме максимумъ мотиви, да искаме пълни доказателства за обвиненията, да искаме най-изчерпателни съображения за онова, което се върши, за да избѣгне отъ всѣкиго мисълта, за да избѣгне отъ всѣкиго възможността да подозира или да се съмнява въ чистотата и въ строго държавническата политика на който и да било министъръ, въ случая на финансов министъръ. Ако искате, г. г. народни представители, да бъдете безразлични къмъ това предложение, което ни се прави, вие можете да направите това, но ако искате да участвувате съ вотъ, длъжни сте да искате пълни обяснения за мотивите, за съображенията на финансов министъръ. Азъ съмъ извънредно много доволенъ отъ онова, което каза г. Сакаровъ. Той зачекна много въпроси. Между другото той каза, ще пострада службата на държавните дългове, защото лице, което ще ѝ остане шефъ, за нѣколко дена мѣчно ще може да се ориентира, мѣчно ще може да се справи. Азъ питамъ: това не е ли единъ мотивъ, за да се смѣта, че искането да се промѣни единъ дългогодишенъ чиновникъ не е толкова отъ нуждите за една по-добра служба въ този институтъ, отколкото отъ съображения, които азъ не искамъ тукъ да посочвамъ и да подчертавамъ, какви могатъ да бъдатъ тѣ. Другарите на г. Данева въ самия кабинетъ му посочватъ дйнността като финансов министъръ. Тѣ му казватъ, каква е службата въ това министерство, какъ ставатъ назначенията, какъ ставатъ уволненията, той постоянно се защитава отъ това въ своя органъ, ние наблюдаваме тази картина и ще дойде врѣме, когато ще си кажемъ думата. Но сега, извънъ всѣкакви съображения, ние искаме да знаемъ едно: като ни даде финансовиятъ министъръ своите мотиви за уволнение началника на този институтъ, да ни каже сжщо смѣта ли

той, че има лице, което въ скоро време, особено при днешните условия на големата финансова ликвидация, която ще зачекне чрезъ мира и България, ще бъде достатъчно ориентирано, достатъчно подготовено, достатъчно изучило всички въпроси, които обема тази материя, за да може да послужи на държавата, да послужи на правителството, тамъ, дѣто ще трѣбва. Азъ съмъ убѣденъ, че скоро правителството ще бъде задължено да даде своите обяснения, да даде своето съгласие, да каже своите възражения, да направи своите бѣлѣжки по известни въпроси, свързани тъкмо съ тази служба, за което нѣщо ще му сѣ нужни въщи лица, а най-вече ония лица, които дълги години сѣ работили въ това управление.

Прѣседателствуещъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Константинъ Панайодовъ.

К. Панайодовъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако има учрѣждение, което да бъде въ пълната смисълъ на думата автономно и което да зависи изключително отъ Народното събрание, то е управлението на държавните дългове. Чл. 1 отъ закона за управлението на държавните и гарантираните отъ държавата дългове гласи: (Чете) „Учрѣжда се самостоятелно управление на държавните и гарантираните отъ държавата дългове подъ върховния и постояннен контролъ на Народното събрание.“ Щомъ едно учрѣждение е поставено подъ контрола на Народното събрание, за да се каже, че туй учрѣждение е нередовно, че то не изпълнява длъжността си така, както нему законътъ диктува, трѣбва да имаме мнѣнието на ония институтъ, който изхожда отъ Народното събрание, който контролира дѣятелността на това учрѣждение и да чуемъ, какво той казва. Нѣма съмнѣние, че Народното събрание не може само въ пълния си съставъ да контролира дѣлата на това учрѣждение и заради туй има постановление на закона, което опрѣдѣля, кое е онова тѣло, изходящо отъ Народното събрание, което контролира работата на това учрѣждение. Чл. 8 гласи: (Чете) „Всички служебни дѣйствия на управлението на държавните и на гарантираните отъ държавата дългове, възложени му съ настоящия законъ, се контролиратъ непрѣкъснато отъ Народното събрание чрезъ една комисия, състояща се отъ четирма народни прѣдставители и отъ прѣседателя на Върховната смѣтна палата. Двама отъ народните прѣдставители изхождатъ отъ болшинството, двама отъ народните прѣдставители — отъ опозицията“. Слѣдователно, онова установено тѣло, което контролира дѣлата на управлението на държавните и на гарантираните отъ държавата дългове, то е една комисия, състояща се отъ петъ души — отъ четирма народни прѣдставители и отъ прѣседателя на Върховната смѣтна палата. Въ прѣдложението на г. министра на финансите не е посочено даже името на лицето, уволнението на което се иска. Това лице е г. д-ръ Стояновъ, който е шефъ на това учрѣждение не отъ сега, не отъ година, не отъ двѣ, а отъ тогава, откогато законътъ сѣществувалъ. Той е и лицето, което прѣди да сѣществувалъ този законъ, безъ да има това особено учрѣждение, Управление на държавните и на гарантираните отъ държавата дългове, заемалъ пакъ сѣщата тази работа въ Министерството на финансите. Излиза, прочее, че редъ години, въ време на управлението на нѣколко кабинета, д-ръ Стояновъ е изпълнявалъ длъжността началникъ на това учрѣждение. Имало е и не една, не двѣ контролни комисии за неговите дѣла и всички тия контролни комисии, въ които сѣ участвували хора видни отъ всички партии, досега не сѣ прѣдставили нито единъ докладъ, отъ който да се вижда, че има известни нередовности въ дѣлата на това учрѣждение. Тия доклади сѣ прѣдставяни въ Народното събрание почти въ всѣка сесия. . .

Н. Калчевъ: Само въ тази сесия нѣма.

К. Панайодовъ: Да. . . и ние досега не помнимъ, щото нѣкоя отъ тия комисии въ доклада си да е направила нѣкакъвъ упрѣкъ или да е намѣрила нѣкакви нередовности въ дѣлата на това учрѣждение. Можемъ ли тогава, г. г. народни прѣдставители, да кажемъ, че интереситъ на длъжността изискватъ да бъде уволненъ д-ръ Стояновъ, за да бъде замѣстенъ съ друго лице? Г. Кьорчевъ много право каза, че мотивътъ „въ интереса на службата“ е единъ мотивъ баналенъ, който не може да служи прѣдъ едно Народно събрание. Ако законътъ казва, че това лице се уволнява по мотивиранъ докладъ отъ министра на финансите, то значи, че трѣбва да бъдатъ показани конкретни обстоятелства, които, прѣцѣпени отъ министра, намира се отъ него, че съставляватъ нередовностъ, но тия конкретни обстоятелства трѣбва да бъдатъ прѣдставени на Народното

събрание, за да ги прѣцѣпени и то да види — дали министърътъ на финансите правилно прѣцѣпнява тия конкретни обстоятелства и правилно вади заключение отъ тѣхъ, че тѣ съставляватъ една нередовностъ по тази служба. Тия обстоятелства, г. г. народни прѣдставители, по моето мнѣние, трѣбва да бъдатъ показани въ доклада, който трѣбва да се прѣдстави своевременно, а не г. министърътъ на финансите въ време на дебатирането на това прѣдложение да ги изтъкне, защото тогава не ще иматъ време народните прѣдставители да ги проверятъ, по дѣлата, по докладитъ, за да видятъ изтъкнатите обстоятелства върни ли сѣ или не. Слѣдователно, ако даже сега г. министърътъ на финансите изтъкне нѣкои мотиви, азъ считамъ, че тѣ сѣ недостатъчни за да се рѣши уволнението на този чиновникъ, защото не можемъ, нѣмаме тази възможностъ да ги проверимъ.

Г. г. народни прѣдставители! Менъ, доколкото ми е известно отъ пресата, въ това число и отъ правителствените вѣстници, стана единъ въпросъ за оставката на д-ръ Стояновъ. Съобщиха почти всички вѣстници, вѣроятно отъ източникъ на Министерството на финансите, че д-ръ Стояновъ си билъ подалъ оставката. Оказа се впоследствие, че той не си е далъ оставката и опроверга това нѣщо пакъ чрезъ вѣстниците. Но се оказа друго нѣщо, че д-ръ Стояновъ, въпрѣки закона, е билъ назначенъ съ заповѣдъ отъ министра на финансите за финансовъ инспекторъ. Обаче д-ръ Стояновъ не е приелъ тази длъжностъ, защото той е билъ назначенъ противъ закона и заповѣдта за назначаването му за инспекторъ е била върната въ министерството. Той е билъ помоленъ съ особено писмо отъ главния секретаръ на Министерството на финансите да приеме тази длъжностъ, обаче той не я е приелъ, защото е считалъ, че законътъ го защитава въ неговата длъжностъ и нѣма право Министерството на финансите съ нарушение на закона да го назначава на една длъжностъ, за което той не е далъ съгласието си. То е все същото както ако вземе министърътъ на правосѣдието да назначи единъ несмѣняемъ съдия на една съдебна длъжностъ, която е смѣняема. Той има право, ползувайки се отъ правата, които му дава законътъ, да не се подчини на такава една заповѣдъ, и да я повърне. Слѣдователно, Министерството на финансите е постѣпило незаконно съ онова му назначение, а сега, безъ да изпълни условията на закона, иска неговото уволняване. Менъ, доколкото ми е известно, този човѣкъ се е цѣнилъ отъ всички прѣдшественници на г. Данева като лице способно, вѣщо за работата си; бивалъ е командированъ нѣколко пѣти въ странство по служебни работи. Доколкото си спомнямъ министъръ-прѣдседателъ г. Теодоровъ, нѣкогашенъ министъръ на финансите, бѣше го изпратилъ като делегатъ на българското правителство слѣдъ балканската война въ Парижъ, когато тамъ бѣше учрѣдена една финансова комисия, която да разрѣши финансовите въпроси слѣдъ войната. Г. г. народни прѣдставители! Слѣдъ една 15-годишна дѣятелностъ на единъ висшъ чиновникъ, който е гарантиранъ отъ единъ специаленъ законъ, който досега не е ималъ никакъвъ упрѣкъ отъ своите прѣми началници-министри, който така сѣщо не е ималъ никакъвъ упрѣкъ за некаква нередовностъ отъ специалната комисия, сѣществующа по законъ, издаденъ отъ Народното събрание, мисля, че Народното събрание ще направи една нередовностъ, ако вземе да гласува неговото уволнение по този докладъ на г. министра на финансите.

Моля, прочее, това прѣдложение да не се приема.

Г. Василевъ: Г. Тончевъ би могълъ да го защити най-добрѣ, но само че го нѣма тукъ.

Д. Кьорчевъ: Той го познава най-добрѣ.

Прѣседателствуещъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министърътъ на финансите.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Г. г. народни прѣдставители! По направеното отъ мене прѣдложение за уволнение директора на държавните дългове тукъ се казва нѣща въ свръзка съ самото прѣдложение, но и други, които нѣматъ никаква свръзка съ него. Затуй позволете на послѣдните съсѣмъ да се не спирамъ. Тукъ се говори, напр., за партизанство. Г. Кьорчевъ особено напрѣ на това, когато малко прѣди него азъ вземахъ думата и казахъ, че въ дадения случай въпросътъ се касае за длъжности най-високи, които азъ не мисля да повѣрвамъ на хора, само защото тѣ сѣ мои политически приятели. Азъ заявихъ тържествено, че длъжноститъ, опразването на които се иска, ще бъдатъ заети отъ лица, прѣпорѣчани и приети отъ Министерския съветъ. Въ специалния случай ние имаме готовъ и канди-

дата, човѣкъ съ широко образование, при това и математикъ, нѣщо, което липсва на заемания сега длѣжността. Та ако стане нужда да си послужимъ съ директора на държавнитѣ дългове въ онѣзи разправии, на които ще присѣтствуваме, може-би, въ конференцията на мира, лицето, което ние тѣкнимъ за тая длѣжностъ, ще бѣде най-пригодното, за да ни освѣтли и упѣти.

Г. Сакаровъ се спрѣ на другъ единъ въпросъ, на въпроса за нашитѣ отношения съ прѣдставителя на държателитѣ на нашитѣ цѣнни книжа. Този въпросъ нѣмаше защо тукъ да се повдига и азъ мисля, съвсѣмъ неумѣстно бѣше отъ г. Сакарова да се нахвърля на прѣдставителя на държателитѣ на българскитѣ цѣнни книжа, г. Шарло. Ще дойде врѣме, ще се прѣдставятъ тукъ смѣтки и ще може Народното събрание да се произнесе. Може между насъ и държателитѣ на нашитѣ книжа да има нѣкои спорове; азъ, обаче, се надѣвамъ, че ще ги изравнимъ въ духа на договоритѣ, които сж задължителни толкозъ за насъ, колкото и за тѣхъ. Прочее, по тия два въпроса нѣма защо повече тукъ да ви занимавамъ.

(Прѣдседателското мѣсто се заема отъ прѣдседателя)
Азъ искамъ да отговори на упрѣка, който ми се отправи, че моето прѣдложение нѣмало мотиви. Който го прочете, ще ги намѣри. Истина, не сж подчертани тия мотиви, но тѣ сж достатѣчни. Азъ искамъ, въ днешно врѣме, начело на Дирекцията за държавни дългове да застане друго лице. Съ думитѣ днешно врѣме — е явно, какво искамъ да кажа. Накжсо, по политически съображения азъ намирамъ въ интереса на България тая длѣжностъ да се повѣри на друго лице. Ето мотивътъ.

К. Панайодовъ: Политическо значение има кабинетътъ.

Д. Кьорчевъ: Само че тѣзи мотиви не сж достатѣчни.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Ние създадохме Дирекцията на държавнитѣ дългове съ цѣль да вдѣхнемъ довѣрие въ външния свѣтъ, та да нѣма нужда да залагаме държавнитѣ доходи, както това става въ онова врѣме, когато българската държава се намираше въ трудно финансово положение. Независимостта на учрѣждението на държавнитѣ дългове се гарантира чрѣзъ назначението на директора, който да бѣде несмѣняемъ, освѣнъ съ съгласието на Народното събрание. Това става съ цѣль най-вече да се вдѣхне довѣрие именно на чуждия свѣтъ, къмъ който ние апелираме. Ако тая е цѣльта, азъ ви питамъ: слѣдъ есенитѣ събития не е ли въ реда на нѣщата да размислимъ, дали едно лице, каквото е досегашниятъ директоръ на държавнитѣ дългове, е на мѣстото си или не? Той не бѣше само единъ обикновенъ чиновникъ. Въ миналото врѣме, той бѣше нѣщо повече — той бѣше човѣкътъ, чрѣзъ когото се водѣха прѣговоритѣ и именно като такъвъ той влѣзе въ сношения — азъ не искамъ нищо да инсинуирамъ — толкова близки, щото ние, които днесъ се намираме прѣдъ крутъ обратъ въ нашата заемна политика и сме длѣжни да се обърнемъ на Западъ да диримъ само тамъ капитални, очевидно, трѣбваше да си зададемъ въпроса: дали она, който е стоялъ начело на тая дирекция до недавна, е най-пригодното лице, за да може да изпълнява повѣрената му длѣжностъ?

К. Панайодовъ: Той, сжщиятъ човѣкъ, е билъ и въ Франция.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Да, но слѣдъ това дойдоха събитията, които не можеха да минатъ незабѣлявано. Най-сетнѣ азъ съмъ министъръ на финанситѣ. Азъ слѣдѣ какво се мисли и какво се говори другадѣ, и ако се явявамъ тукъ да изтъквамъ този политически мотивъ въ своя докладъ, азъ го правя не безъ основание. Лицо противъ лицето нѣмамъ нищо, но азъ държа за службата, държа да може онзи, който е начело на тая служба, дѣйствиелно да бѣде полезенъ и на нея, и на държавата. Отъ туй гледище азъ правя моето прѣдложение.

Но, г. г. народни прѣдставители, вие имате и други мотиви въ дадения случай. Тѣзи мотиви, това е докладътъ на специалната комисия, натоварена да прѣглежда смѣткитѣ на държавнитѣ дългове.

Д. Кьорчевъ: Не е раздаденъ.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Раздаденъ е въ тая сесия.

Д. Кьорчевъ: Парламентарната комисия не го е докладвала.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Нѣкои отъ участващитѣ въ тая комисия вземаха тукъ нѣколко пѣти думата и критикуваха дѣлата на надлежното министерство, като несъобразни съ интереситѣ на България. Азъ питамъ: има ли поне единъ-единственъ случай, дѣто директорътъ на държавнитѣ дългове, който е независимъ, както ние искаме да бѣде, да вдигне гласъ и да каже: азъ съ искането на министра не съмъ съгласенъ, защото то уврѣжда интереситѣ на България? Никждѣ нѣма такова нѣщо. Не само че нѣма, но въ доклада на комисията — вие ме карате да говоря по нѣща, за които не искаме да говоря — въпросътъ за валидната е сложенъ за разрѣшение тукъ на Народното събрание, тѣй като комисията не е намѣрила за възможно да очисти директора.

Д. Кьорчевъ: Тѣ бѣха чисто политически, а не финансови въпроси, г. министре.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Ако по тоя въпросъ, който така чувствително засѣга интереситѣ на България, ние имаме единъ директоръ, който не си е далъ трудъ да каже своето мнѣние, да упѣти своя министъръ, менъ ми се чини, че той е вече негоденъ за тая длѣжностъ. Ако искате допълнителни мотиви къмъ онова, което е изложено, ето ги. — Азъ ви моля, прочее, да гласувате моето прѣдложение; защото то съвсѣмъ не внесено тукъ отъ дребни партийни съображения. Азъ лично съ досегашния директоръ не съмъ ималъ никакви разправии. Ако вземамъ тая мѣрка, то е, защото тя се налага отъ интереситѣ на службата, която ми е била досега повѣрена.

Прѣдседателътъ: Ще се гласува.

Отъ либералнитѣ групи: Нѣма кворумъ.

Прѣдседателътъ: Азъ констатирамъ, че нѣма кворумъ, че присѣтствуватъ 74 души народни прѣдставители.

В. Молловъ: Натиснете звѣнца, за да дойдатъ.

И. Симеоновъ: 86 души сж, заедно съ министритѣ; прочетете ги.

Г. Димовъ: Нѣма кворумъ; срамътъ е. Публиката гледа отъ тамъ. Говорите за справедливостъ, а правите фалшификации. Фалшификациитѣ почватъ отъ Народното събрание.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Дрънкайте звѣнца, г. прѣдседателю.

Прѣдседателътъ: (Слѣдъ прѣброяване) Тукъ присѣтствуватъ 66 души народни прѣдставители. Съ насъ тримата ставатъ 69, а съ министритѣ 72.

Д. Кьорчевъ: Въ името на каква политика се иска това? За да бждемъ добре съ Парижъ ли? (Народнитѣ прѣдставители на либералнитѣ групи излизатъ)

В. Молловъ: Да се отбѣлѣжи въ протокола, че либералнитѣ партии напуштатъ залата.

Д. Кьорчевъ: Не е въпросъ за либералнитѣ партии. (Други народни прѣдставители отъ блоковитѣ партии идватъ)

И. Кировъ: Отъ тази врата идватъ да си изпълнятъ длѣга, а отъ тази врата бѣгатъ, за да не го изпълнятъ.

Прѣдседателътъ: Съ тия народни прѣдставители, които дойдоха, станаха всичко 75 души. Пакъ нѣма кворумъ.

Отъ групитѣ на блока: Има кворумъ.

Х. Г. Поповъ: 75 души кворумъ ли е?

Прѣдседателътъ: 76 души съ г. министъръ Джидровъ. (Прѣрѣкания между Х. Г. Поповъ и нѣкои народни прѣдставители отъ групата на земледѣлцитѣ)
Обявявамъ, че нѣма кворумъ за гласуване.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Ще дойдатъ още. (Прѣрѣкания между народнитѣ прѣдставители отъ групата на либералитѣ и групитѣ на блока)

И. Симеоновъ: Вие гласувахте заема при вратата.

Д. Кьорчевъ: Тогава имаше бой.

И. Симеоновъ: Младият либералъ г. Панайотовъ ги чете на стълбата на вратата и сега се възмущавате. Тъзи моменти не бѣха отдавна и си ги спомняме.

Д. Кьорчевъ: Да, да — искате да направите кефа на Шарло, г. Теодоровъ.

К. Сидеровъ: (Къмъ Х. Г. Поповъ) Защо сте се наредили съ разсилнитъ? Съ разсилнитъ се наредилъ единъ държавникъ! Не Ви е срамъ! Или стойте, или си идете. (Д. Кьорчевъ излиза отъ залата)

Д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ Д. Кьорчевъ) нѣма и да влѣзете вече.

(Прѣдседателското мѣсто се заема отъ подпрѣдседателя д-ръ И. Момчиловъ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Нѣма кворумъ.

И. Симеоновъ: Тукъ има прѣдложение да се даде подъ сѣдъ прѣдседателството на Радославовъ. Нека то се постави на дневенъ редъ. Тогава ще дойдатъ до единъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Прѣдлагамъ да се тури на дневенъ редъ прѣдложението за сѣдене на Радославовия кабинетъ.

И. Януловъ: Искамъ думата.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Направете прѣдложение и азъ ще го туря на дневенъ редъ.

И. Януловъ: Ще правятъ обструкция на кабинета! Стоятъ въ бюфета. Въ никой парламентъ не става такъвъ скандалъ. И това било управляющи партии! И се сърдите на болшевицитъ. Вашето държане е анархизъмъ.

Х. Г. Поповъ: (Идва въ залата) 76 души сте. Заявявамъ ви го, нека се впише въ протокола.

Отъ групитъ на блока: О-о-о! (Свиркане)

Х. Г. Поповъ: Съ 76 души искате да рѣшавате въпроситъ.

Отъ групитъ на блока: О-о-о! Вѣнка, вѣнка!

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: При всичко, че интереситъ на страната, както азъ имамъ честта да ви заявя още въ засѣданието въ срѣда, изисквахъ и изискватъ, щото нашитъ засѣдания да се свършатъ по-скоро...

И. Януловъ: И безъ скандала, който вършатъ днесъ радославиститъ.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: . . . и твърдѣ желателно бѣше да се свършатъ днесъ, но прѣдъ видъ на това, че прѣдложението, което разискваме, е твърдѣ важно за доброто управление на страната, защото държането на това лице на това мѣсто се счита вѣрно за нейнитъ интереси — управлението на държавнитъ дългове е твърдѣ важно учрѣждение — а, отъ друга страна, прѣдъ видъ на това, че нѣма нужното число народни прѣдставители, които да гласуватъ за или противъ, . . .

Х. Г. Поповъ: Чухте ли сега?

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: . . . ние сме принудени да направимъ още единъ опитъ съ народното прѣдставителство, дали то желае да си изпълни дълга или не. И затова отлагаме за послѣденъ пътъ засѣданието за въ понеделникъ, въ който день, ако не се яви кворумъ, Събранието ще бѣде закрито.

Недѣлко Атанасовъ: Трѣбваше да ги турите въ затвора, за да не ни правятъ прѣчка сега.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: На дневенъ редъ за идущето засѣдание, прѣдъ видъ на туй, че нѣма възможностъ да се работи, остава само да се гласува — понеже дебатитъ се прѣкратиха, трѣбва да констатирамъ това — прѣдложението за уволнение директора на държавнитъ дългове и слѣдъ това ще остане на дневенъ редъ само едно прѣдложение, което кабинетътъ счита за нужно да се прѣгледа и, ако може, да се направи законъ. То е прѣдложението на г. г. народнитъ прѣдставители отъ земледѣлската група за обезщетяване уврѣденитъ земледѣлски стопанства при реквизиране на работния имъ добитъкъ — прѣдложение, което се даде на комисията. Ще се помоли комисията утрѣ прѣди обѣдъ да се яви и да разгледа това прѣдложение и да бѣде готова съ доклада си въ понеделникъ. Но въ понеделникъ, въ случай че има кворумъ, ще се разисква и ще се гласува само туй прѣдложение, а въ случай че нѣма кворумъ, Камарата ще се закрие, защото има повелителни интереси на държавата, които не позволяватъ такова едно халтаво отношение на народнитъ прѣдставители къмъ тѣхния дългъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Кога би било третото четене на този законопроектъ?

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Въ понеделникъ ще бѣде второто четене, а въ вторникъ ще бѣде на трето четене.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Онзи день останаха нерѣшени поради липса на кворумъ нѣколко прошения. Тѣ бѣха осемъ пункта, докладвахъ се, но не сѣ гласувани. Азъ моля да се турятъ на дневенъ редъ и тѣзи прошения.

Министъръ-прѣдседателъ Т. Теодоровъ: Добръ, да се турятъ и тѣ.

А. Радоловъ: Да се тури на дневенъ редъ и прѣдложението за обезщетение на онѣзи стопанства, на които добитъкътъ поради зараза отъ болестъ е убитъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Слѣдующето засѣдание ще бѣде въ понеделникъ съ дневенъ редъ:

Гласуване прѣдложението за уволнение началника на държавнитъ дългове д-ръ Стояновъ;

Второ четене прѣдложението за обезщетяване уврѣденитъ земледѣлски стопанства при реквизиране на работния имъ добитъкъ;

Прѣдложението на народния прѣдставител г. Радоловъ за обезщетяване на стопанствата, на които добитъкътъ е убитъ поради заразяване и

Докладъ на прошетарната комисия.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 6 ч. 50 м. вечерта)

Прѣдседателъ: Д-ръ Д. К. ВАЧОВЪ

Подпрѣдседателъ Д-ръ И. МОМЧИЛОВЪ

Секретаръ: Д-ръ В. ЧЕРНЕВЪ

Началникъ на Стенографското бюро: ТР. ДИМИТРОВЪ